

کول سوهو

مجله یه گ هه فتانه گشتی به له لاین
دهزگای رووشنهویری (شهفه ق) بلاونه کریهگ

شماره (٦٨) نیشان (٢٧١٠-٢٧٠٩) کوردی (٢٠١٠) میلادی

دویدمان هه نوژاردنهیل... خه و
هاووالاتی عیراقی له کوو و کار
بژاردیهیل سیاسی له کوو؟

دهسکه فتهیل خه بات و وه تالانداینیان
له بان میژ گفتوگوو تاکه ی؟

زه خمه ییل گوزه یشته ی کورد فهیلی له سه ردهم نوو ساریژ نه کریان

شاهفان

www.shafaq.com

RADIO SHAFaq
BAGHDAD 102 FM

عراق وەرەو توتیلگ تهریک چووک

له شوون راکه یاندن ئەنجام هەلۆزاردنەیل پەرلەمانی و دیاری کردن کورسی لیستەیل بەشدار لەو هەلۆزاردنە؛ قایمە دەولەت قانوون تانەدا لە ئەنجامەگان و بانگەشە ئەوە کرد ک ساخته کاری لە هەلۆزاردنەگان کریاگە و تانەگانی پیشکش دادگای تایەت کرد و سەرەنجام دادگایش بپاردا ک دەنگەیل پارێزگای بەغدا سەرلەنوو و دەس جیاو بەکرین و بژمارین. لەولایش و قایمە عیراقیە ک بپارەگە دادگا وەزەرەد خوەی زانست نارەزایەتی خوەی راکه یاند و تەسریجەیل جوووە جووگ لەلایەن سەرکردهیل قایمەگە زەنەتیم لەوانەیش هەرەشە بەرپا بوین جەنگ تایی و شکات کردن لە دادگایەیل ناو دەولەتی و کیشان پای ولانەیل هاوسا ئەرا ناوکیشە ئالۆزەگان عیراق؛ رووژ دوشەممە ئابندە بپارەگە دادگای تەمیز لە باوەت جیاو کردن و ژماردن سەرلەنوو دەنگەیل چووکە بووار جیووە جی کردنە وەو قایمە عیراقیەیش لەدوای هەلوێست خوەی داوا کردگە حکوومەت تەسریف ئەعمال تازەگ دامەزرێگ و سەرلەنوو هەلۆزاردن لە سەراسەر عیراق بەرپا بەکرەیی و کۆمسیۆن بالای هەلۆزاردنیش ئی کارە وە مه حال زانستگە. بیجگە ئەوانەیش قایمەیلتریش هەرکام وە شیوێگ هەلوێست لە باوەت ئەنجام هەلۆزاردنەگان دیرن و سەرجهم ئی نارەزایەتیەیلە دامەزرانن حکوومەت ئابندە عیراق خەیکە دویا و ئەگەر کار وە جیووەیش بچووک رەنگە تا جەن مانگتریش حکوومەت ئابندە عیراق رووشنایی وە خوەبەو نەوینگ و یەیش بۆشایی دەستووری تهریکەدی و سەرجهم کاروبار ولات تفلیح کەیک و گروو پەیل تیرۆرستیش لەی دەر فەتە سوود بەن و تا ئەو رەگ بتویەنن لە مەردم بی گونای ئی ولات زیەمدارە کوشن و دویر نیە تیرۆرستەیل جووور سالەیل ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ سەراسەر ولات نائەمنەو بکەن. یەیش ولات وەرەو توتیل یا نەفق تهریکیک بەیک ک کەس نیە تویەنی بییشینی ئاقبەتەگە بکەیک و بزانی کە لەو توتیل پڕ لە مەترسیە دەرچووک و ئەگەریش دەرچووک ئایا چشتیک وە ناو پرووسەیی سیاسی و بەرقەراری دیموکراتی لە عیراق مینی؟ یە پرسیاریگەو بایدە چووەی رویداگەیل ئابندە بکەیم تا جوواوگە بایگە دەسمان.

37 شاعر وە ناوبانگ کورد، هین هین مۆکریانی ئە شعر کوردی کە فیکە ناو نەووی دویای شعر....

30 هاوسەر هویره و کەر و وریا مه هراب کابوئی و دانگ رودابه و دا پیر رووسه م. نه خش.....

14 سائیگ وە پی نە چویگ ئە بان به یاننامەگەیی حکوومەت رووسیا، ک ئەتی سەرکەفتن ئە شکر....

سەر نويسەر
عەلی حسین فەیلی
بەرئۆبەر نويسانن
ماجد سویره میری
دەستە نويسەرەیل
جەمال ئەرکوازی
ئاراس جواد
سارا عەلی
نسرین میرزا
ئارام حەسەن
هەوران ئەمین

ئامادەکردن هونەری
لەیس عیسا ئیبراھیم
Tel:
07901373702
7403411
8836604

gullsoo@shafaaq.com
نرخ ۱۰۰۰ دینار

- ٦ ئەرا چە ئەیاد عەلاوی وە سەدام بویچگ ناو بریەیک؟
- ٨ ئی جارە دیموکراسی عیراقی مۆدیلیگ خراوتر پەیا کرد
- ١٨ ئەرا چەری لە شیوانن جنگ کوردی نیە گیریهیک؟
- ٢٨ کاریگەری تەلەفزیۆن لە بان خیزان و منال
- ٣١ مەعناى کرماشان چەس؟
- ٣٩ قویلتیرین بیر نەفت لە کوردسان ئەلکەنیەید

جووره هاوسهنگیهگه لهیوا وهبی هاتیه ک هویج ریگه یگترهک نیه نهرا دامه زرانن حکوومهت نوو له عیراق بیجگه نهوه ک حکوومهتیگ تهوافقی دروس بکریهید و تهمام پیکهاتهیل عیراقی لهتی بهشداربوون هویج لایه نیگ پشتگوش نهخریهید..

وهلی له حیاتی نهوهگ گشت لایه نهگان هویر له بهرزوهندی بالای نیشتمان و مللهت عیراق بکهن و ههلهپهله بکهن له دروسکردن حکوومهت، یهک قسهو تهسریحاتیگ له لیستهیل سهرهکی ژنهفتیمن ک دیاره نهپانه ناگیان لهو قسهیله نیه ک له دهمیان دهرچوود و وه ئاست خهتهری نیهزانن، له لایگه و لیست عیراقیه ئویشید نهگهر باید و ههردو لیست قانون و ئئتلاف یهکهوبگرن نهوه بووده مایهی مهترسی گه ورایگ له بان نهمن ئاسایش ولات و له لایگ ترهکهو لیست دهولت قانونیش وه ههمان شیوهی قسهگان عیراقیه ئویشید ساختهکاری فرهیگ له ههلوژاردن کریایه و بایهسه ژماردن و حیاوهکردن دهنگهگان دوباره وهدس بکریهین و لهوهیشه دنلیان ک لیستهگیان چهن کورسیگتر بهیدوهوو بووده لیست یهکم و حکوومهت دامه زرنید ودهن باروووزع ئاسایشی یا نهمنی خهراو بوود و ولات وهره مهترسی گه ورایگ چوود!!

لهی بهینیشه تهنیا هاوولاتی ئاساییه ک خهسارکردیه و نیشتییه رووژدهیل خویناوی و ژماره ی قوربانیهیل کردهوهیل تیرۆریستی ههساو کهید و تویش رهنجیان گه ورایگ هاتیه ک چوین گیان خوهی نا ناو لهپ و چوی نهرا سهندوو ق دهنگداین و خهپال نهوه کرد ک بهشکهم ئی ولات لهو قوناغ تایهفهگهری و گوشت و گوشتاره دهره باز بوود و سیاسییهیل عیراق روی بکهنه دابینکردن خزمهتگوزاری و بهرزوهکردن ئاست زندهگانی تاکهس عیراقی ک شایهستی نهوه له ژیانینگ ئاسوودهیی بژیهید ههروهک هاوشیوهیلی له ولاتهیل هاوسا و نهو ولاتهیله ک نهادهاتیان چهنه داهاات عیراقه و نه ئاست رووشنهوری و سیاسی و کوممه لایه تییان له عیراق خاستره وهلی نیشته وه دارایی خوهیان خوهشگوزرانی کهن.

دویدمان ههلوژاردنهیل... خهو هاوولاتی عیراقی له کوو و کار بژاردنهیل سیاسی له کوو؟

به رۆبه ر نويسان

ک بووده سهرۆک وهزیرهیل ک تهناهنهت خهویش وهپیهو نهدی، دوپای نهو دو لیسته و له پلهی سیم لیست ئئتلاف نیشتمانی عیراق هات ک ۷۰ کورسی مسۆگهر کرد و له پلهی چوارمیش لیست هاوپهیمانی کوردستانی هات وه ۴۲ کورسیهوه.

له لای گشت لایه نیگیش ئاشکراس ک جووریگ له ناکوکی گه ورایگ ها ناوونی لیست عیراقیه و لیست دهولت قانون ک دهرهت یهکه وگرتنیان له یهک هاوپهیمانی کردیهسه چشت فره سهختیگ و وهی

نهوی، و ئیجاره چوار لیست سهرهکی دیاردان و یهکمیان لیست عیراقیه بوی ک سهرۆک وهزیرهیل پیشت نهپاد عهلاوی سهرۆکایهتی کهد ۹۱ کورسی بردهوه و له پلهی دویمیش لیست دهولت قانون وه سهرۆکایهتی نووری مالیکی سهرۆک وهزیرهیل حازری هات، ک وهرج له ههلوژاردنهگان ههرچی سهرکهفتن ئاسایشیه خسته پال خوهی و له خوهیهو لهی ههلوژاردنهیهله وهبی رکا بهر یا موناقس یهکم دراید، و هات پشت کرده نهو لایه نهیهله ک دهس گه ورایگ داشتن لهوه

باروووزع ئاسایشی ولات کهمیگ روی کرده خاسی...

وهلی یهکیگ له نهو نعمهتهیل دیمکراتیه ک مللهتهیل پیشکهفتی جههان ههمیشه نعمته نهرا ئیمه ی عیراقی بویهسه دهرد و به لایگ و ریش مهردم بیچاره ئی ولات ههمیشه ستهمدیده گردیه، نهوه بوی ناکام ههلوژاردنهگان ۷ ئادار نهوه لهلی کهفتهو ک بهعزه لایه نیگ چهوهری نهوهکردنیان ک وه ناسانی زووینهی دهنگهیل وهدس بارن و حکوومهت نوو دامه زرنن وهلی وهو جووره

وهرین عیراق رهسانه قهراغ جهنگ ناوخۆ یا نههلی و نهو ههمکه گوشت و گوشتار و سهربرین و بهدبهخیه لهلی کهفتهوه و هویج چارهسهریگ نهپاشت بیجگه نهوهگ ک هیزهیل نهمریکی بریار نهوه دان ک ژماره ی هیزهیلیان زیای بکهن و وه هاوکاری وهلی لهشکر و پۆلیس وهیزهیلترهک عیراقی ههلهتیگ گه ورا نهنجام دان نهرا لهناوبردن دوشمنهیل پرووسه ی سیاسی و سستم حوکمرانی نوو له ولات و لهی بارهوه سهرکهفتهیل گه ورایگ هاته گیر و

فره کهس وهرج ههلوژاردنهگان ۷ ئادار وهوه گهشپین یا متفائل بی ک ئیجاره نهنجام ههلوژاردنهگان په رهلهمانی عیراقی جووره فراکسیون یا کوتلهیل په رهلهمانیگ خهیدهوه ک وه ناسانی زووینهی کورسیهیل بهیدوهوو و وهل شهریکیگتر یا دووان تویه نیگ وه زویترین وهخت حکوومهت هاتگ دروس بکهید، و ولات وهره ناسووگتر بووهید.

دویر له هویر تهسک تایهفهگهری و رهگه زبه رستی و حزبایهتی له قوناغ

عەلى حەيدەر وەرپرس رەسانن يا ئعلام ئەياد ئەلاوى لەئۆروپا ك ليستەگەى زوورم كورسيەيل پەرلەمان عراق لەدويا هەلوژاردن هەفت ئادار دەسەوەر كرد ، لەدیارىگ وەل (رۆد نۆزلاند و تيم ئارانگۆ) لەبەغدا قەيرىگ نەينى شارىگ ژيان ئەياد ئەلاوى كويەنەبەعسى و كويەنەبەنابەر عراقى خستەدەيشت، ئەياد ئەلاوى ك شايەت بووگەسەرۆك وەزيرەيل نايىندەى عراق،

ئەرا چە ئەياد عەلاوى وە سەدام بويچگ ناو برىهەىگ؟

كول سەھ

ئەوسا وە كەسىگ كە لەرەق تونرەو ناوبريا و تويەنست لە سال ۱۹۷۸ قورتارى بووگ لە كوشتن لە لاينە دو پياگ سەر وە سەدام حسين، لە شوون ئەووك لە حزب بەعسيش جياوہ بوى رويكرده دەيشت عراق، وەل ئەياد ئەلاوى لە شوون ھاتنەوہى لە سال ۲۰۰۴ ئەرا عراق پۇست سەرۆك وەزيرەيل وەپى سپاريا لە لاينە دەسلات حوكمرانى ئەمريكاوہ لە عراق ، ك ھەرچەنى راپۆرتەيل رووژنامەى ئەمريكى و برىتانى وە خاسى ئشارەت وە ئەوساى ئەلاوى نەكرديان وەك (جۆن لى ئەندرسون) لە سال ۲۰۰۵ لە راپۆرتيگى لە گۆفار نيويۆركەر پەخشىكرد جوير ئەووك لە گوزەيشتە چوين عراقىەيل ھس خوەيان ئاشكرا نەكرديان لە باووت دكتاتورىەت و درندەيى سەدام و تەنيا وە تونرەو ناوى برديان، ئيسەيش عراقىەيل ئەياد ئەلاوى وەزووردار دانەن ك يەيش ھسيگە پەر لە ترس و خوسەو كيتەت. وەل ئەوھيشا كابريگ ك فرە نزيكەو پەيوەندى بتەويگ ديرىگ وەل بنەمالەى پاشاى ئوردنا ونگە: ئەياد ئەلاوى (چەقوو وەشنە) وەل ئى (چەقوو وەشنە) بايەسە لە عراق بووگ و ئەمريكيەيليش ئەلاوى وە سەدام بويچگ ناو بەن. وەل ئەوھيشا لە راپۆرتيگ رووژنامەى (نيويۆرك تايمز) لە سال ۲۰۰۴ ھاتگە ك جۆن برينكى ئەندام وەرين ئازانس (سى ئاى ئەى) ئاشكراى ئەوہ كردگە ك لە سال ۱۹۹۰ ئەياد ئەلاوى كەسەيلىگ لە ريكخرياگەگەى كلكرديوگ ئەرا بەغدا ئەرا دانايىن لوغم و كلكردن سەيارەى بومريژ كرياگ ئەرا شيوانن بارووەزە ئاسايش بەغدا و تيكداين دام و دەزگايەيل حكومى لە ژير سەرپەرشتى ئازانس ناوبرياگ ئەمريكى، ك ھەرچەنى ئەو وەختە جوير ئەووك برنكى ئويشگ: ئامار تەواو شوون تەقینەوھەيل نەكەفتياگە دەسمان، وەل مەبەس سەرەكى ئەياد ئەلاوى پيكاھتويگ لە لاوردن سەدام لەرى كوودەتا يا ئنقلابيگ سەربازيەوہ. يەكيگ تر لە وەرپرسەيل وەرين (سى ئاى ئەى) ئاشكراى ئەوہكرد ك يەكيگ لە لوغمەيل لە ژير پاسيگ تايەت وە جياوژكردن قوتابى يا تەلەبەيل لە شار بەغدا تەقەبەوہ و بيچگە ئەوھيش ئاشكراى

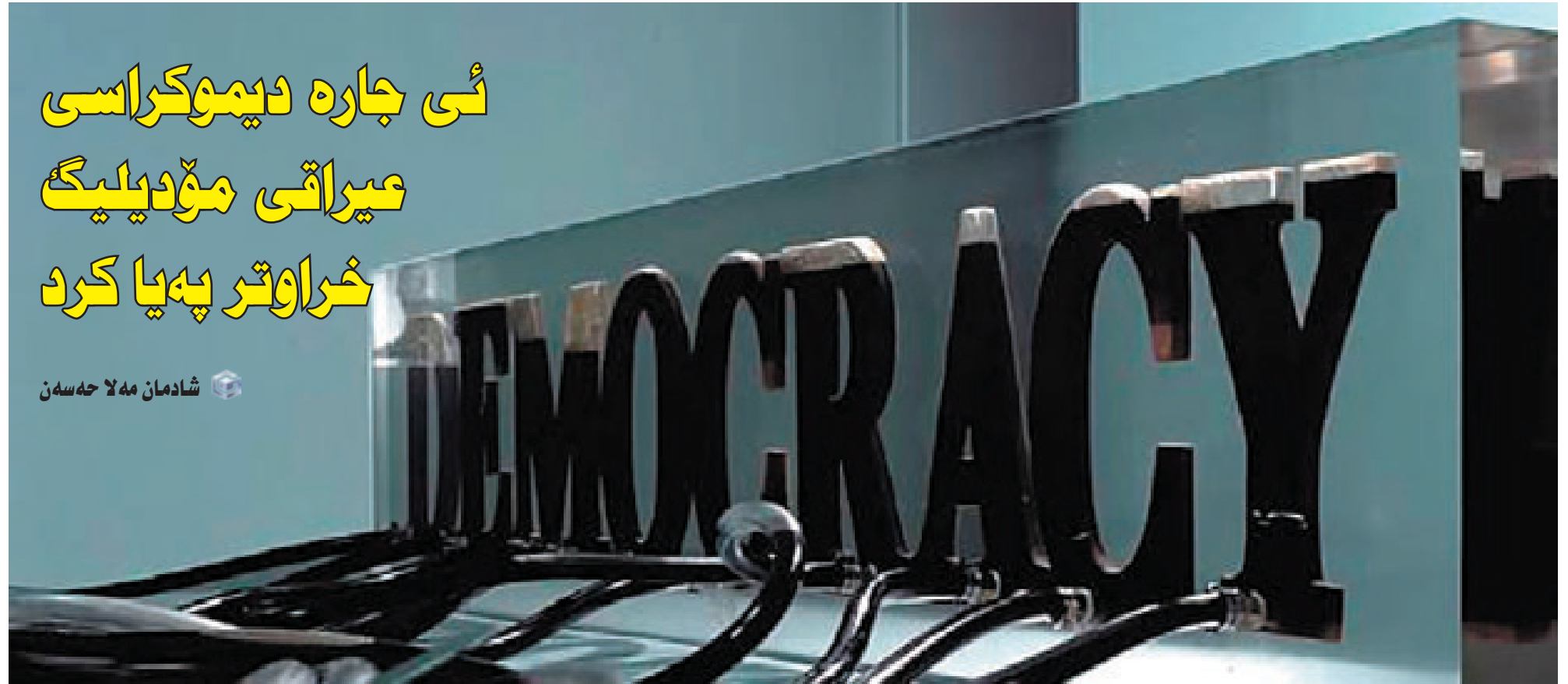
كردنە ك تەنيا ريكخرياگەگەى ئەلاوى لە ناو گشت ريكخرياگەيل تر عراقى دەس داشتگە لە كار تيكداين و تەقینەوھەيل عراق و كارىگەرى لەيوايگ نەياشت ئەرا رمانن سەدام. ئەندرو جيلجيان لە برىتانيا باس لە ئەلاوى و گروپەگەى كردياگ ك پيكاھتويىن لە كەسەيل كويەنە بەعسى و گروپيگ بويچگن لە عراق و ئامانچ

سەرەكى ئەياد ئەلاوى ك خاوەن ھويج مەردەميگ نەبە لە عراق تەنيا ئالشتكردن دەسلاتەنە ك پەخشەوكردن ديموكراسى لە عراق و جوير ئەووك خوەى ئويشگ: گروپەگەى ئەلاوى لە سال ۱۹۹۴ - ۱۹۹۵ چەنەھا تەقینەوہ ئەنجامدان لە ناو سينەما و مزگفتەيل و چەنەھا ھاوولائىەيل بيتاوان مەدەنى بوينەقوربان ئەو پەلامارەيلە.

وەزير توركيا دەرس ئيسرائيل دەيد

ئا: شۇرش شاواز

وەزيرى دەرەكى ئيسرائيل: ئەردۇگان دەرسى ئيمە ئەيە، ئەگەر راس ئويشى بچوو كيشەى كورد چارە بكە!؟
وەزيرى دەرەوہى ئيسرائيل ئەنگۆر لىبەرمان وەت: سەردال وەزيران توركيا رەجەپ تەيب ئەردۇگان لە قسەيەكردن و ئەلسوبنىش و رەفتارى ھە جوى موعەمەر قەزافى و سەردال فەنزويلا ھۆگۆ چافيزە، كە فرەترەك رەفتاريان لە نەمايشدان بى مانا و چەفتە، ك ھويج چيشت ترەك لە تى نىە. ئەوى وەتيش: خاسترە ئەردۇگان دەرس وە ئيمە نەيەد و ئەگەر كورخاسيگە، بىلا بچوود كيشەى كورد چارە بكەيد. ئەى جوى يەك بەروراد كردنە ئەى سەردالەيلە وەل يەكا و ناو ھاوردن سەردال وەزيران توريكا وەليانا، نە تەنيا پەيوەندەيل ناووين ئيسرائيل و توركيا سەردەو كرد، بەلكوو بويە مەمەر سەرھيز دان قەيرانىگ نوو لە ناووين ئەى دو ولاتە. لىبەرمان ئەى قسە لە ميانەى دەمەتەقەى ك وەل راديو(رەكاي) ئيسرائيل، ھاوردەى زووان و وەتەى. ھەر وەى جووريشە لىبەرمان كلگ ناو بان يەگ، توركيا(ئەردۇگان) ئەگەر توايد لە جيھان ئيسلام نزيكەو بووت، بىلا ئەى نزيكەو بوينە لە سەر ھساو ئيمە ئەوود. جى باسە ك سەردال وەزيرەيل توركيا(ئەردۇگان) لە چەن باووت جياواز رەخنەى توندى لە ئيسرائيل كرديە، ئەى رەخنەيليشەيە لە بووت يەگ توندوتىژى وەل فەلەستينەيەيلا وە كار ھاوردىە، ئەوھيش لە وەختيگ پەلامار ھەماس لە كەرت غەزە دايبە.

ئى جاره ديموكراسى عيراقى مۆديليگ خراوتر پەيا كرد

شادمان مەلا خەسەن

سونى و ئەوانە ك نوینەرایەتى مەسەلەى
عیراقیبوین جاران کردیان وهك لایەن
سەردەسە لە لیست عیراقیە گەردەو بوینەو
شیعەیش لە دو لیست گەورا گەردەو بوینە،
هەر لەوەر ئەویش ئى جاره دیموكراسى
عیراقى مۆديليگ خراوتر لە جاران هاوردە
وجود، چوینكە جار وەرین چوار لیست
گەورا بوین، لیستیگ نوینەرایەتى شیعە
کردیگ و لیست ئىتلاف بوى و لیست
هاوپەیمانى كوردستان ك نوینەرایەتى
كورد كرد و لیست تەوافقیش نوینەرایەتى
عەرەب سونى كرد و لیست چوارەمیش ك
لیست عیراقیەى ئەیاد عەلاوى بوى زیاتر
سیمایگ عیراقیبوین سەرئەسەرى وەپەو
دیار بوى و ئەندامەیلیشى زیاتر كەسەیل
لیبرال و دیموكرات و علمانى بوین و هەر
لەوەر ئەویش ئاسایى بوى ئى لیستە خودى
وهك ئۆپۆزسیون نیشان بەیگ، وهلى ئى جاره
فرە زەحمەتە ئۆپۆزسیون گشتى بووگ
لەوەر كەمى لیستەیل و چەرو بوینیان لە
پیکهاتەیل نەتەوہی و مەزەوى. ئمجا ئەگەر
بايگ و لیست عیراقیە حكوومەت دامەزرنیگ
ئەوہ بايەسە لیست هاوپەیمانى و یەكیگ لە
لیستەیل شیعە هاوپەیمانى بوون، وهنا ئەگەر

لەیوا نەوگ حكوومەتەگە نیەتوہینیگ
نوینەرایەتى گشت پیکهاتەیل مەردم عیراق
بگيرگە مل. یا ئەگەر لیست دەولەت قانون یا
ئىتلاف نیشتمانى حكوومەتیگ دامەزرنیگ
وہبى ھویچ و سیانیگ بايەسە عیراقیەو
كورد لەتى بەشدار بوون. مەعنای ئەوہسە
لە گشت حالەتیگ ئۆپۆزسیون زەحمەتە
لەى وەزە دیموكراسى عیراقە وجود
داشتووگ، چوینكە نیەكریہیگ ھویچ
ھیزىگ بخریہیگە خانەى ئۆپۆزسیونەوہ،
چوینكە هەر ھیزىگ و نوینەر پیکهاتەيگە
و حكوومەتیش بايەسە گشت پیکهاتەیل
لەتى بەشدار بوون، وهنا ئەگەر لەیوا نەوگ
كار دەسلات و سیہیگ. مەعنای ئەوہسە
ئەو دیموكراسیە ك ئەمریکەیل توان لە
عیراق بچەسینەى فرە سەختیەو كەردنەو
ھووکار سەرەكییش وجود ئەو قانون
ھەلوژاردنە بوى، چوینكە ھیزەیل بویچگ
قویتەو داو گورزیگ كەمەربەر لەلیان وەشان
و فرە زەحمەتە لەى قوناغە راسەو بوون،
یەیش مەعنای ئەوہسە عیراق لە جیای
ئەوہك دیموكراسیەگەى وەرەو گەشەكردن و
چەسپانن بچووگ، زیاتر وەرەو تەنگەوہرى
و گرفت چووگ.

دویای ھەلوژاردن ھەوہ جەمان ھاوہ یەك ھەلوئیستی

سەگفان ھالو

سەرەتا لە شوون ئاشکراکردن ئەنجامەیل پرووسەى دەنگداين 2010/2/7
دابەشبوین ھیزەیل عیراق لە بان چەن گروپپیگ پەیا بوى، وە یەیش لە لایگەوہ
ھس کریہیگ ك بارووزەع سیاسی ئى ولاتە وەرەو سەختى چووگ و بى ئومیدی
گشت ئەو لایەن و ھیزەیل سیاسیە بوى ك ھەول وەرەوام دەن پرووسەى سیاسی
عیراق وەرەو مەركەزیەت و دكتاتۆریەت بوون. وەختیگیش ئیمە باس لە
سەختبوین بارووزەع سیاسی عیراق كەیم وەو مەعنا ك لە ناو پرووسەى سیاسی

عیراق ئەقلىتە دیموكراسخوای كزەو بریار لەلایەن سستمە سیاسی
و دكتاتۆرى و شمولیەیل ناوچەگەوہ لە بان پرووسەى سیاسی عیراق
دریہیگ نەك خود لایەنەیل سیاسی عەرەبى وە شیعە و سونبەوہ ك
خاوەن ئیرادەى سیاسی خوەیان بوون، چوینكە ھەردوگلايەن عەرەبى
لە ناوړاس و باشوور ئى ولاتە بەشەشەو بوینە لە بان دو ئاراستەى
سیاسى و مەزەوى جیاباز لە ناو خود عیراق و ئەنجامەیل ھەلوژاردن
ئى جارەیشە وە جووریگە ك ھویچ لایەنیگ وە تەنیا نیەتوہینیگ
حكوومەت ئاینەدى ئى ولاتە پیک باریگ، یەیش ئەوہ لەلى كەفیگەوہ
ك پایەو سەنگ ھەریم كوردستان بەتەرەو بووگ و بووگە فاكترىگ
سەرەكى لە پیکهاتەیل حكوومەت عیراق.

لە باوەت مەسەلەى هاوپەیمانیکردنیش، بايەسە سەرکردایەتى سیاسی
ھەریم كوردستان وەل ئەو لایەنەیل ریک بکەفیگ ك ھویر و ئەرای
چوینیان لە ھویر و ئەرای چوین كوردەوہ نزیكە وە تاییبەت لە بان
مەسەلەى فیدرالیەت و باوەرکردن وە بنەمایەیل دەستوور ھەمیشەى
عیراق و جى وەجیکردن ماددەى 140 ئى دەستوورە ك ھەرچەنى لە
عیراق ئاینەدە دگانناین وە ھەقەیل رەواى مللەت كوردستان کاریگ
ئاسان نیە، چوینكە زینگەى سیاسی دەورور ئى ولاتەوہ جووریگە
لە دز ھەقەیل مللەتەگەمان و یەیش خودى لە خودى مەترسى
گەورایگە لە بان ئامانجەیل سیاسی مللەتەگەمان. ھەر لەوەر ئەویش

ماملەتکردن وەل ئى جوورە بارووزەعیگ سیاسی ھەوہجەوہ ئاگادارى
و ھوشیارییگ سیاسی و دبلۆماسى بەتوہیگ دیریگ تا جووریگ لە
ھاوپەیمانیتى لەلى پەیا بووگ و لە بەرزەوہندى ھەریم كوردستان
بووگ، وەلى ئەوہك ئیسە فرە گرینگ یاموہمە و باس لەلى کریہیگ
پیکهاوردن حكوومەتیگ وەرفرانانە لە عیراق ئاینەدە و ئەگەر بايگ
و ئەیە بکریہیگ لە قوناغ ئیسە شایبەت لە بەرزەوہندى عیراقە وە
شیوہیگ گشتى و لە ھەمان وەخت مەترسیەیل بان عیراقیش كەمەو
بووگ، چوینكە ئەگەر بايگ و ھەر لایەنیگ ئەو لایەنەگەى تر
دویرەو بخریہیگ، ئەوہ كارگە دەرنەنجام خراویگ لەلى كەفیگەوہو
عیراق وەرەو ئاراستەيگ خەتەرنك گام نەيگ و لە ھەمان وەخت
بارووزەع سیاسی ئى ولاتە شیوہیگ و ئاناسایى بووگەوہ، وەلى لە
باوەت بارووزەع سیاسی ھەریم كوردستان و چوینیەتى روى وە روى
بوینەوہى رویداگەیل، ئیسە ماہى خوەشحالیه ك لیست و قەوارەیل
سیاسى كوردستان دویای گفوتوگووكردن لە بان ریکەوہخستن مال
كورد رەسینە ئەو ئەنجامە ك وە یەكەوہ ھاوہدنگ و ھاوہلوئیست
بچنە بەغدا و ریزدار جەلال تالەبانى دوبارەوہ سەرۆكایەتى كۆمار
ھەلوژن و لوچنەگیگیش دروس بکەن ئەرا گفوتوگووكردن وەل
قەوارەیل سەرکەفتگ عەرەبا، ك یەیش چووگەوہ ئەرا سیاسەت
خەكىمانەى ریزدار سەرۆك ھەریم كوردستان.

دەولەت عیراق وە سەبەب ئەو سروشتە ك دیریگەى
لە پیکهاتەى مەردمەگەى و وەل ئەو گشت تاریخ
سیاسى و دینی و کوومەلایەتیە ك لە گوزمیشت
رویدانە وەبى رەسین وە ئەنجام خاسیگ ك ئىتمای
ھاوولاتیبوین و عیراقیبوین وەرچەھەر ئىتمایگ
تر دروس بووگ، ئیسە گشتى توایگ لە مەیدان
سستم دیموكراسى ھاوریگ رووژئاواییەوہ وە گشتى
و ئەمریکایەیل وە تاییبەت یەكلايى بکریہیگەوہ،
بیگومان ئى کاریشە سەخت و ستمە و دەورەى
ھەلوژاردن ئى جاره سەختەرەو كرد، چوینكە
قانون ھەلوژاردن ئى جاره ئەوہنە ئەلاجەوى
بوى ئەرا دیموكراسى عیراق وەك تیغ تیزیگ
بوى و زوورم ئەو حزب و كەسەیلە بریە ك
تارادەى فریگ نوینەرایەتى گرووپەیل مەدەنى
یا ئەو كەسەیلە کردیان ك خوازيار ئىتمای
عیراق سەرئەسەرى بوین. وە تاییبەت ئەو حزب
و كەسەیلە ك زیاتر باوەر وە سستم واز و علمانى
داشتن. ئى دەورە ئاراستەیل سیاسی لە چەن لیست
و قەوارەيگ جەمەو كرد ك ھەرچەنى كورد لە بان
چەن ھویردە لیستیگ دابەش بوى و ھەرچەنى لە
ھەریمیش بالانس ئەنجام سەنگەتا بوہ. عەرەب

نمروو ئنسانیهت خوهی له ماوهی فرههگ کوومه لگای جیاواز دوینیهگ وهو ئهرا هه پیهکیگ لهی کوومه لگایه پیلشه هویره وکردن جووراو جوور و هه لسه کهفت و رهفتار جیاواز له تاکه یلی کره یه گه دی. بیگومان ئه و چشته ک بالاده سه و سه رده مه یل دویره دریه گه ک کۆنترۆل ژیان کردگه ئه فله.

جوور رابه رایه تی نه فلیش له که سیگه وه ئهرا که سیگ تر جیاوازه، هه ئه و جیاوازییه سه بووگه سه بهب دروسکردن هویره و کردنیگ جیاواز، مه عنای ئه وه سه نه کره یه گه گشت تاکه یل کوومه لگا له بان یه ک ئاواز بخوهنن و یه ک هویره وکردن هاویه ش داشتوون، چوینکه هه ر یه کیگ له لیان هویره وکردن و دید تاییه تیگ دیره گ.

ئمجا دید و هویره وکردن دروس ک له وهر خاتر بهرزگرتن و پیشکهفتن ژیانه له لایه ن چه ن فکر مه ن و که سه یلیگ بهرزه وه هه ول ئه رای دریه گ و بایه سه ئنسانیهت وه پیره ووزه وه وه ریه گریگ، یه ش له وه ختیگ کره یه گ ک قانونیه گ بووگ ئهرا له یه ک جیاکردنه وهی

ئه و هویره یل دروس و نادروسه و بایه سه خاس و خراو، جوان و ناشرین له یه ک جیاوه بکره یه گ، ئمجا خوداوه نده یل گه ورا له ی باوه ته وه چه نه ها بهرنامه ی جووراو جوور دیره ن ک هه ر یه کیگ له و بهرنامه یله ته واکه ر ئه واکه ی تره و ئمجا وه گووره ی سه رده مه یلیان له ری په یام به ره یلیانه وه ره ساننه سه ی ئنسانیهت.

له ناو ئنسانیهت شماره یگ له ئه دیب و فه یله سووف و زانای گه ورا هه س و ئه وانیه ش له سه رده م خوه یان ئه رای چوین و قانونه یل بهرز نرخانه وه پیشکهفتن ژیان له کوومه لگا وه شیوه ی جیاچیا دانانه ک زوورم دید وه ویره یلیان ئهرا ئمروویش چشت جوان و نه فدارن.

وهل له فه یریگ کوومه لگا و له ولات ئیمه یه ش که سه یلیگ هه ن ئه گه ر له ئاست بهرز یا نزمیه ش بوون دانایی و هویره وکردن دروسیان له ده سدانه و بیجگه ئه وه یه ش ک خوه یان له ژیان سه رنه یه که فنه وهل ئه وه یه ش هه ول دهن مه ردمانیگیش وهل خوه یان بووه ن ئهرا بازاره زه رده مه نه گه ی خوه یان، وهل وه ختی که سیگ ئاسایی وه سه بهب

غه له تیگه وه تویش به ده ختی و بیچاره یی ته یه گ فه یریگ له خوه شه ییل ژیان له کیسی چن و ئه گه ر ئه و که سه باوه ر وه دینه گ یا فه یریگ داشووگ ئه وه له وهر خاتر قورتاریوین په نا ئه رای به یگ و ئمجا وه سه بهب دروسبوین مه عنه ویه ته وه که سه گه خوه شحاله و بووگ و شایهت وه نه فوهرگرتن له و غه له ته ک کرده سه ی ئهرا ئه نجام خاستریگ بچووگ و دی وه گووره ی په یرو و بهرنامه ی دین یا فه رگه وه فه ول دوباره نه کردنه وه ی به یگ.

کوومه لگایه ش فره جار بووگه هووکاریگ ئهرا ئه وه ک که سه گه مقه یهت خوه ی بووگ و ئه خلاقیه تی خاستره بووگ. ئیمه له یوا دوینیه ک هویره وکردن له گوزه یه شته، شه وکردن خاسیگه ئهرا چگنه ناو گشت خاس و خراوه یل ژیان، و هه ر ئی چشتیه له یوا که یگه ئاده میزاد ک بتویه نیگ تاریخ و ژیان خوه ی و نه ته وه یل و ئنسانیهت وه گشتی بزانیگ.

له وهر ئه وهر یزگرتن له دین و فکر و نه ته وه و ئه خلاقیهت ئنسانی

ریزگرتنه له خود خوه مان، هه ر یه ش وه نارامی ره سنیگه مانه ژیا نیگ ئاسووده، وهل وه ختی نه ته وه یگ وه ک کورد دوینیه بیجگه ئه و هه مگه تاوانه ک له لایه ن ولاته یل ده وره وه دمه ره فه قی کره یگه، له ناو خوه یی که سه یلیگ هه ن جویره ئه و که سه یله ک که مهت و هویره وکردن خوه یان له ده سدانه و ئه و که سه یله نه پابه ندن وه دین و هویره نه ته وه یی نه یه ش وه ئه خلاقیهت ئنسانیه وه، له وهر ئه وه هه ر کاریگ که ن وه لایانه وه ئاساییه و بهرزه وه نده ییل خوه یان خه نه بان گشت چشتیگه وه و ئاماده ن له وهر خاتر خودچه سپانن گشت نه ته وه گه یان بفرووشن.

ئیمه گشتمان زانیه ئی ئه زمونه له سایه ی ئاست بهرزی و هه لکه فه تگی سه رۆک و سه رکرده یلمانه وه وه مقه یه تیگریگ مه نده سه وه و تویه نسته نه بیجگه مقه یه تیکردن ئی ئه زمونه له هه مان وه خت وه ره و نوا بوونه ی و ملله ته گه مان وه جه هان ئاشنا بکه ن.

هویره وکردن

دروس

له ئازادی

هویره وکردن

باززان شیخ وه سانی

دویای ناشکرکردن نه نجام هه ئوژاردنهیل
 په رله مانی ک رووژ ۷ ئادار ناشکرا کریاو دهرچگن
 لیست عیراقیه وه پله یهک نه روی وه ده سهاوردن
 شماره ی کورسیه ییل، سه رکرده ییل لیست ناوبریاگ
 دهسکردنه قسه وه شانن له کورد و دهرکردن ته سر یجات
 جووره ئارامیگ نه وه ره خاتر کیشان هاو په یمانی
 کوردستانی وه ره لای خو هیان نه په رله مان ناینده و
 دامه زرانن حکومت تازه ی ناینده،

له تی، وهل وهگوره ی قسه ییل به عزیزگ له سه رکرده ییل له یوا
 دیاره لیست عیراقیه هه ره له بنه رته وه هو یچ باوهر نه ییریگ وه ده ستوور
 و پرووسه ی سیاسی و که مترین نیه تیگیس نه ییریگ پابه ند بووگ
 وه پی و ته نیا هه ره له وه ره دعایه کردنه له ئعلام، وه نا چوین بووگ
 سیاسه ته مدار خاس ودانا وه گشت ئاشکرایگه وه هه ره شه به ییگ
 و مه رجیه ییل سه خت ومه حال بچه ییگه وه رده م لایه ن وه رانور و
 بویشیگ نه گه ره نه ویده هاو په یمانم ماده ی ۱۴۰ ده ستوور جی وه جی
 نیه کریه ییگ و کیشه ییل ناوچه ییل داوریگیس چاره سه ره نیه وگ و
 کیشه گه زیاتر سه خته و بووگ و زیاتر بارووه زعه گه سه خته و بووگ؟
 بیگومان یه ییش جویر هه ره شه ییگ شاریاگه ئه را لایه ن کوردی . هه ره
 له وه ره وه ییش خاستر ئه وه سه سه رکرده ییل کورد هوشیار بوون له ی
 هه ره شه و نه که فنه دام ئه و شو فنی یه ییله ک چه وه ری هه لیگ که ن تا
 ده قه گه رده ن سه عات وه ره دو دویا بووه ن و بارووه زعه گه بیچو و گه وه نه را
 سه رده م رژیم دیکتاتوری توتالیتاری یا شموی و زال بوین له بان
 پرووسه ی سیاسی و دیموکراسی وه گشتی ک وه فیه مه ت گرانیگ
 له بان رووله ییل ئی ولاته ته واو بوی و ده ریایگ له خوین به خشان
 له وه ره خاتر ئازادی و ده سه وه رکردن دادپه روه ری و یه کسانن له ناوون
 پیکهاته یی.

و نه یه نوا و دیاله و سه لآحه دین و نا کووکی دیرن له به عزیزگ
 ناوچه ییل و جویر ئه وه ک عیراق دابه ش کریاویگ ئه را کانتونیه ییل
 حزبی و ده سلالتاریتی و جویر ئه وه ک ئه وان له جیای حکومت
 ره قتا ر بکه ن وه ناینده و چاره نویس ئه و ناوچه ییله و ئه وه له هویره
 و بردنه ک ده ستوور و ده ولته مه رکه زی و په رله مان ییگ هه سه
 و وه پر سه له بان چاره سه رکردن کیشه و نا کووکیه ییل له و ناوچه و
 پاریزگایه ییله ک له روی جوگرافیا و مه رز ئیداریه وه له لایه ن رژیم
 به عس شو فینی رمیاگه وه ده سه کاری کریانه .
 یه کیگ له مه ره جیه ییل بنه رته ی سه رکردایه تی کورد ستانیه له وه ره
 خاتر هاو په یمانی وهل هه ره لیستیگ ترا یا وهل هه ره وه ارهیگ تر
 جویر ئه وه ک زیاتر له سه رکرده ییگ پایه به رز کورد ئاشکرای کرد
 و سه رده تا له سه رۆک هه ریبه وه بگری تا وه پر سه ییل تر پایه به رز،
 ئه وه سه ک پابه ندی بکریه ییگ وه ده ستوور هک نزیکه ی زیاتر له ۸۰٪
 رووله ییل عیراق ده نگ ئه رای دان و جی وه جی گشت به نده ییلی
 بکریه ییگ وه ته واوی و بیجگه ئه وه ییش ئه و لیست و قه وراه ییل
 سیاسی به یبه سه باوهر ته واویگ وه پرووسه ی دیموکراسی داشتوون
 ئه را بنیاتناین ده ولته ده زگایه ییل و دامه زرانن حکومت هاو به ش
 نیشتمانی ر سه قینه ک گشتیان به شدار بوون له داناین برپاره ییل

لیست عیراقیه و هه ره شه ی شاریاگ

جهواد کازم

هل قسه ییل ئه وسایان و جووریگ له هه ره شه ی شاریگ له تی بوی و
 له هه مان وه خت وتیان سه رکردایه تی کورد ئه گه ره بتوایگ کیشه یی
 وهل حکومت مه رکه زیا چاره سه ره بکه ییگ جویر جی وه جیکردن
 ماده ی ۱۴۰ تاییه ت وه چاره سه ره کیشه ی ناوچه ییل کیشه له بان و
 ریکه هفتنه ییل نه فتی و مه سه له ی هیزه ییل پی شه مرگه ئه وه دپایه سه ها
 و په یمانی وهل لیسته گه یانا بکا ک له وه ره سه به ب بو ییگیگ و له وه ره
 ئه و قه واره ییله ک هانه زیر سایه ی ئه و لیسته له پاریزگایه ییل که رکوک

دی یه کسه ره قسه ییل دوشمنایه تی ئه وسامه نو جییی و سه رکرده ییل
 تر له و لیسته ئالشت بوی ک دژ ملله ت کورد و سه رکرده ییل کردیانه ی
 و، وه نه رمی فره ییگه وه قسه کردیان و ئاماده یی خو هیان نیشان دیان
 ئه را گفتو گو وکردن و دانیه تن هاو به ش له په رله مان و حکومت
 ناینده . هل ئیمه دو یای وه سه رچگن چه ن رووژیگ له بان ئه و
 ته سر یچه ییله و جواو نه داینه وه ی ئیجایی کورد وه لیا له به عزیزگ
 له سه رکرده ییل عیراقیه قسه ییگیگ زنه فتیایم جیاوازی فره ییگ داشت

بن لادن قهوقاز و تهقینه وهیل مۆسکۆ

فهریق حه بیب

سالیگ وه پی نه چویگ له بان به یاننامه گهی حکومت پروسیا ، ک له تی سه رکه قتن له شکر و کووتاییهاتن یاخیبوین ئسلامیهیل تونره و چیچانی ناشکرا کردویگ ، دو په لامار خودکوش میترویی ناوړاس مۆسکۆ هاوردنه لهرزه و دهیه ها کوشیاگ و زه خمدار له نیان کهفته وه. دو یاخیش په لاماریگ تر له داغستان رویداو شماره یگ قوربانی له لی کهفته وه و له ی دو یاخیش خودکوشیگ له وهردهم دهزگایگ پۆلیس له کوومار نه نگوشیا خوهی ته قانه وه و چهن پۆلیسیگ وه سه به بیه وه کوشیان و زه خمدار بوین. وهو شیوهیسه جاریگ تر مه سه له ی تیرۆر و تون وتیژی هاته وه نه را پروسیا ، وه لی له یوا دیاره نی جارمه سه له گه مه ترسیدارتر بووگ.

هه ره چهنی کارهیل تون و تیژ ئسلامیهیل تونره و باکوور قهوقاز وه تاییهت هه ره شهیل (دۆکۆ عومهرۆف) سه رکرده یان ک خوهی وه میر (میرنشینی ئسلامی قهوقاز) ناشنا کردگه و مه رد میس وه (ئوسامه بن لادن) پروسیا ناوی بهن، چنه خانه ی تیرۆر ناوده وه له تیه وه، وه تاییهت له شوون په خشه و بوین کاسیته فیدیوی و به یاننامه یل هه ره شه ناسا ک له تی هه ره شه ی جیوازکردن جهنگ کردگه له قهوقاز وه نه را جاده یل مۆسکۆ و دامه زریا گه یل نه منی پروسیا ک وه شیوه یگ دویر له شارستانیته هه قهیل ئاده میزاد پاشیل کردگه و شماره ی فره یگ له مه رد بیتاوان په له کیش زندانه یل کردگه و له ژیر شکه نه چه و سزا ناله یان تیه یگ و گشت نه و رهفتاره یلیشه دهر دیرن له دریزه داین و سه خته و کردن تون و تیژی له ناوچه گه. یه یس له وه ختیگ ک دهسلاتداریل مۆسکۆ وه سه به ب گرژی و خه راوی بارووه زع نابووری و په خشه و بوین گه ناته کاریه وه توانای چاره سه رکردن کیشه یل تریان نه مه ندگه ک په یوه سه وه بارووه زع گشتی ولاته گه یانه وه.

ناکووکی و کیشمه کیش ناو نی دهسلاتداریل مۆسکۆ و ئسلامیهیل باکوور قهوقاز ریشگ تاریخی قویلیگ دیریگ و چووگه وه نه را سه ردهم و هر چه یه کیتی سۆفیت، وه لی له سه ردهم دهسلات سۆفیت کیشه گه وه شیوه یگ وه ختی و له ژیر سایه ی دروشم یا شعاریل سستم تۆتالیته یانه ی کۆمونیسته یل کپه و کریاویگ. خاسترین به لگه یس نه را نه و راسیه، نه وه بوی هه ر له شوون شکه سه اوردن یه کیتی سۆفیت داواکاریه یل تاییهت وه جیا بوینه وه ی چیچان و داغستان و ناوچه یل تر باکوور قهوقاز سه ره لدا ک زیاتر له (۱۵) ملیۆن موسلمان له تیان ژیه یگ و چنه ها جهنگ خویناوی ناو نی سوپا و چه کداریل ئسلامی چیچان و داغستان رویدان و دهسلات چیچانی له ناوبریا و هه زاران که سیش بوینه قوربانی، وه لی جاریگ تر پروسیا وه سه به ب بالاده سی سه ربازه یل سوپا گه یه وه تویه نسته ئسلامیهیل و جیاخاوزه یل ناوچه گه نه را ماوه یگ نه یلیگ دهنگیان بایگه بان.

له جه هان بهرژه و هندیه ییل سیاسی چشتیگ نیه و ه ناو
دوشمنایه تی و هاوړیتی هه تا هه تایی، به نکوو
بهرژه و هندی و هختی و دریز ماوه هه س ک په یوه نندیه ییل
ناونی سیاسه تمه داره ییل و حزب و ده و نه ته ییل
به سیگه یه که وه، نمجا نه و بهرژه و هندیه ییل هاو به ش
و تاییه ته شیواز هاو کاریه ییل ریک خه یگ نه را
دهسه و هرکردن نه و ناما نه یله ک ریکه فتن له بان
کریاگه.

دهسکه فته ییل خه بات و وه تالانداینیان له بان میژ گف توگوو تاکه ی؟

سپروان مه محمود

له فهره ننگ سیاسه تمه داره ییل جه هانی
باس له وه کرپه یگ ک کورد دهسکه فته ییل
خه بات جه و هلی، له بان میژ گف توگوو ده یگه
تالان، نه را دو یاجاریش له سال ۲۰۰۸ و له
دیمانه یگ ته له فزیونی ئی قسه له بان زووان
نوینهر نه ته وه ییل یه گرتگ تاییه ت و ه باس
کیشه ی که رکووک و تریا.
نمجا نه گهر با یگ و وه شیوه یگ
مه ننتقیانه وه نه و قسه له یه که وه به ییم،
نه و هر اسپیک له تی کرپه یگه دی، چوینکه
قه واره یا جه جم دهسکه فته ییل بان میژ
گف توگوو که مته له قه واره ی شوورش

له تاریخ دویر ونزیک نمونه ی نه و
رهمینه وه و ریکه فتنه یله فرن ک له بان
بنه ما ی بهرژه و هندیه ییل سیاسی په یا بوینه
و دو یاخو کووتایی وه بیان ها تگه. نه نجام
قه یریگ له و کووتایه یله خه ت لوجیک یا
مه ننتق په رانگه سه وه ک باسکردنی مایه ی
شهرمه زاریه نه را رپیکه فتنه یلی و قه یریگ
تر له چوارچیوه ی ره وای خودی مامله ت
وه لیا کریاگه و نه نجام ناسایی خودی له لی
که فته یسه وه، له هر دوگ بارو وه زعه گه ییش
مه هانه ی باوه تی و خودی فرن نه را
له یه که وه داین نه نجامه ییل.

کورد کریاویگ، نه وه بارو وه زع ئیسه
فره جیا وازه و ئی بارو وه زعه گو یریان
فره یگ ها تیه سه بان چ نه را کورد چ نه را
عیراق کورد بایه سه له یه و دو یا وه گو وری
بهرژه و هندیه ییل خودی وه ل لایه نه ییل
وه رانوه را ره فتار بکه یگ، بارو وه زع ئیسه ی
عیراق گونجیاگه نه را نه و جو و ره چشته،
دی نه را ئیسه و دو یا بایه سه نه و لایه نه یله ک
ریککه فتن وه لیا نا کرپه یگ کار جدی مه رج
وه رده و امبوین بووگ له لایان نه را هاو کاری
کورد له وه ر خاتر وه ده سه اوردن داوا کاریه ییل
ره و امان و نه و لایه نه یلیشه راسگوو نین
و قه و له ییل خودیان نیار نه جی، نه وه
بایه سه له لایه ن کورده وه کارت بته و له
روییان بهرزه و بکرپه یگ و نه و کارتیشه وه
ک سزایگ مه دهنی له ناستیان باریه یگه کار.
ناینده ی عیراق گهرمه، هر دوگ لیست
که ورای عیراق (ده و له ت قانون و عیراقیه)

کورد بایه سه له یه و
دو یا وه گو وری
بهرژه و هندیه ییل خودی
وه ل لایه نه ییل وه رانوه را
ره فتار بکه یگ، بارو وه زع
ئیسه ی عیراق گونجیاگه
نه را نه و جو و ره چشته

خه ریک سیاقن نه را مسوگه رکردن کورسی
سه رۆک وه زیره یل و رو و ژانه سه ردان
سه نته ر بریار کوردی که ن و په یوه نندیه یلیان
خاسه و که ن و که مته ر خه می نیه که ن له
دهر خستن قسه ی سووز و پشتگیری هه قه یل
ره وای کورد، وه لی زو یتریش هه ر له پوا بوین
و له وه ختیگیش چنگیان له ده و له ت گیر
بکر داگ نه ک هه ر قه و له یلیان جی وه جی
نه کردیان، به نکوو کیشه ی تریش نه را کورد
دروس کردیان، له وه ر نه وه بایه سه ئی چاره
کورد سزای نه و لایه نه یله به یگ ک پابه ند
نیه ون وه قه و له یلیان و هاو کار نین نه را وه
ده سه اوردنه وه ی ده سلات، سزادین نوری
مالکی بووگه مایه ی بته و کورد سه نگ کورد
له مه یدان عیراق و دی گشت لایه نه ییل تر
ره سته وه له وه ک کورد دی نه رمی نیشان
نیه یگ نه را ده سه و هرکردن هه قه یلی و
نه هه میه ت ده یگه بهرژه و هندیه ییل خودی
نه را هه ر هاو کاری و هاو په یمانیه تیگ.

بایهسه جوور هەر مۆدهیگ تر جههان ناو بنریهن، لهوهر ئەوه ئەگەر وه کرداریش هویرهو بکهیم ئەرامان ئاشکرا بووگ ک ئەو جنگهیل تازهوه هویچ شیوهیگ پهیوهندی وه جنگ رهسهن کوردیهوه نهیرن، چوینکه جنگ رهسهن کوردی وه ناو و ناوچهو جوورهیلیهوه ناسریهن وهک (دهیشت دزهیی ههولێر، ولات کۆیه، خوشتاوهتی، بادینان، ئیزیدییهیل، ههورامان، گهرمیان، سلیمانی، موکریان، کرماشان، شکاک و مهنگورایهتی، ههکاری، بوستانی، وان، سهرحهدی، دیاربهکری، حهلهبی).

بیگومان هەر پهکیگ لهیانه شیوهیگ دیریگ لهدویرانن و پارچه و گیرقان و قهیاغه و کهمهر و تهخت سینه و ناویشت و یهقهو مل و داوان و ههر له کویهنهوه لهیوا دروسکریانه و ئسپات رهسهنایهتی خودیان کهن و داب و دهستور ئەو ناوچهیل خودیانه نیشاندهن.

ئمجا لهیرا پرسیم ک ئایا ئەو جنگهیله ک وهی دویاخره ئەو خانمهیله وه ناو جنگ ژنانهوه خستهی بازاره وهجنگ کام ناوچهی کوردستانه؟ بیگومان هویچ جواویگ نهیرن ئەرا ئی پرسیاره، چوینکه وه هویچ جووریگ ئەو جنگهیله نیهچنهخانهی جنگ ژنانهی کوردیهوه.

دی نیهزانیم لهوهر چهوه دەس خودیان قهور ئەرا جوانترین و رهسهنترین و قیমে تدارترین سهرمایهی کوردی ههلهکنن و وه ناو مۆدیلهوه گویرانکاری تیهرنه بانن؟

بهلکوو لای گشت کوردناس و گهشتکهردیل بیگانه و نتهوهوه هاوسایهیل کوردیش مایهی مهیلکیشان بویهو ههمیشه نتهوهوهگهمان وه پووشانن جنگ چوان و نتهوهویی دریاسه قهلهم، ئەرا نمونههیش: له دو بوونهی تایبهت هاشمی رهفسنجانی سهروک کۆمار ودرین ئیران دگان وه ئەوهیا نا ک جنگ ژنانهی کورد ههم جوانهوه ههم ههوهجه وه بالاپووشی نهیریگ، چوینکه له بنهههتهوه جنگه گهریک وپیکه، شایهت یهیش یهگمجار بووگ کاروهدهسهیل و سهرکردهی نتهوهوهیل تر دگان وه تایبهتمهندی خاس وجوان و رهسهنیگ کوردیا بنهن.

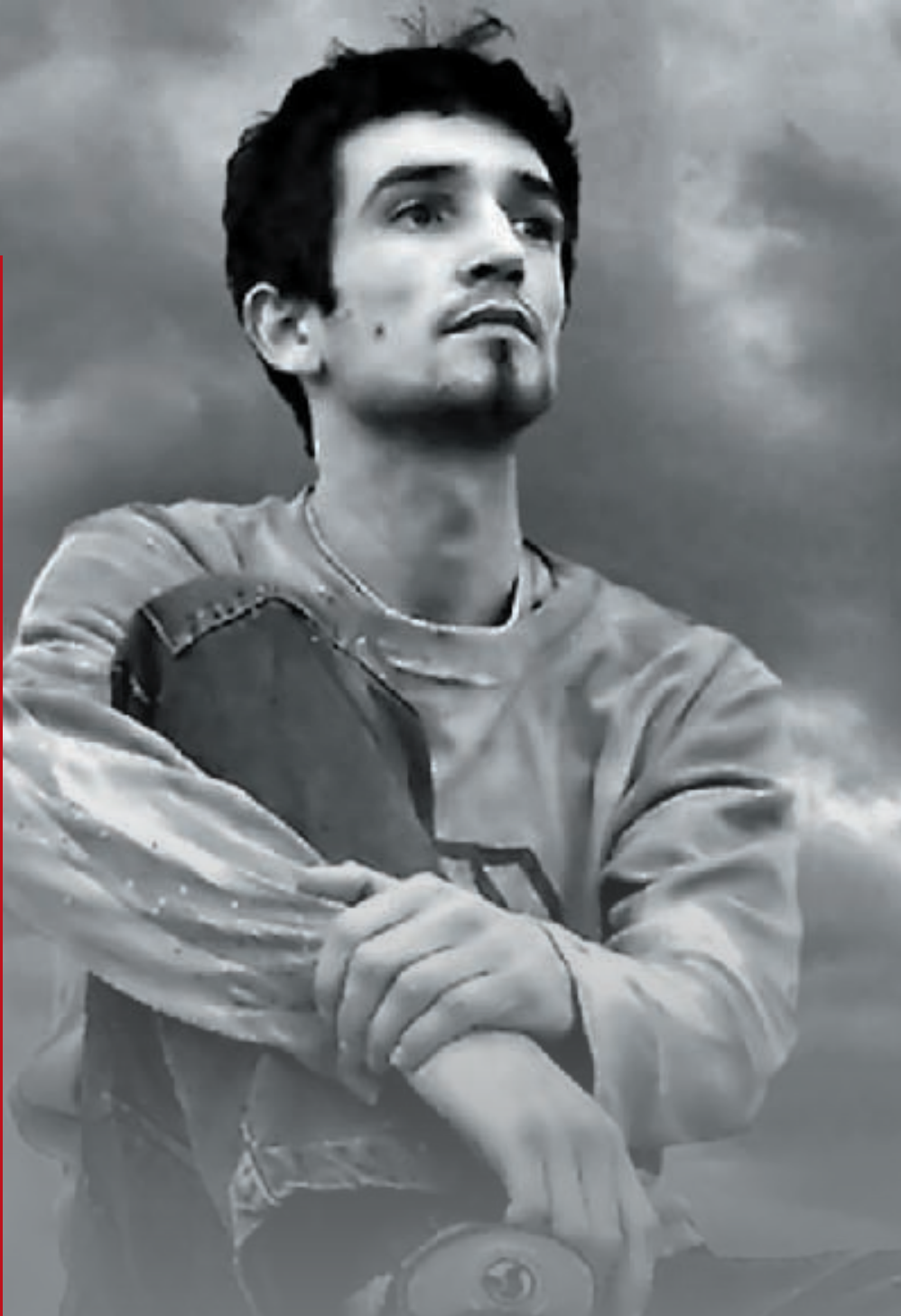
مهیهس باسهگهمان ئەوهسه وهرجه دو سال وه ناو گویرانکاری و مۆدیلهکردن جنگ ژنانهی کوردیهوه چهنهها جوور تازهی جنگ پهیا بویه ک ئەوه نهکول و رویتهوه بویه لایهن رهسهنایهتی وهپیهو دیار ئیه. بیگومان کهسهیل فرهیگ له ژن و پیاگ فره دلگرانن لهی جووره جنگهیله و ئویشن نیهوگ جنگ کوردی وه تایبهت کهلهپهل ژنانهوهوه دهرده بچووگ و نیهوگ ریگه بدریهیگ جنگ رهسهن کوردی لهیوا لهلی بایگ و نابهسهنهو بکریهیگ، بهلکوو بایهسه ریکخریاگهیل ژن و خهخوهرهیل و مقهیهتیکهر کلتور و جنگ ژنانهی کوردی ریگری لهو ههتک کردنه بگرن و نیهوگ ئەو جنگهیل ژنانه ک له بان مۆدیله تازه کریانه وه ناو جنگ کوردی ژنانهوه بناسریهن، بهلکوو

ئەرا چەری لە شیوانن جنگ کوردی نیه گیریهیگ؟

دیدهوانی یه عقووب

فره جاروتریهیگ نهگهر زووان و جنگ له نتهوهی کورد بسینریه یگه وههویچ ئەرای نیه مینیگه وه جویر نتهوهیگ ک وهپی بناسریه یگ، چوینکه تاریخ کورد وهدهس خوهی نه نویسیاگه و شیویاگه، وهلی دو تاییه تمهندی ههس ک تا ئیسه مقهیهتی له وجود نتهوهی کورد کردنه ک نهویش زووان و جنگه گه یه. ههر له کویه نه وهه جنگ کوردی وهگشتی و جنگ ژنانه وه تاییهت ئەوه نه جوان و تاییه تمه ند بویه نه ک ههر له لای خودمان،

هه‌لال و حه‌رام چه‌س؟

شۆرش ش‌اواز

له‌ناو جه‌مگای ر‌ووژ‌ه‌ه‌ل‌ات ناو‌راس و‌ه‌تایه‌به‌تی نه‌وانه‌گ باو‌ه‌ری دینی و مه‌زه‌وی د‌یرن، چ‌یشتی و‌ه‌ناو هه‌لال و حه‌رام هه‌س ك و‌ه‌رده‌وام تیه‌رنه‌ی زووان. ئین‌گه‌توایم‌ن له‌سه‌ر نه‌ی كه‌لیمه‌یله‌ك هه‌له‌منالیه‌و ناویزه‌ی گووش ته‌مامی نایه‌مه‌یل نه‌ی دیاره‌و مه‌لو‌مه‌ك‌ریه‌ید باس بكه‌یم. هه‌ر جه‌مگای ئاداب و ر‌ه‌سمه‌یل خوه‌ی د‌یرید نه‌را و‌ه‌ریه‌و بردن خوه‌ی، نه‌را یه‌گ هه‌ر كاری باو‌ه‌ت نه‌خلاق‌ی و‌ه‌خوه‌ی ب‌گ‌ری‌د و نوا له‌فره‌كاره‌یل گه‌ن ب‌گ‌ریه‌ید، هه‌له‌ناو دین ب‌گ‌ره‌تا مه‌زه‌وه‌یل له‌سه‌ری فرهباس ك‌ریاگه‌تا نوا له‌چه‌فته‌ریه‌یل نه‌خلاق‌ی ب‌گ‌ریه‌ید. له‌ناو فه‌ره‌ه‌نگ كوردیش ك د‌ویر له‌بان‌د‌ور یا ته‌ئ‌سیر دینی نییه‌، نه‌ی كه‌لیمه‌یله‌فره‌وه‌زووان تیه‌ید تا جه‌مگای خوه‌ی و‌ه‌ره‌و(مه‌دینه‌ ف‌ازله) بو‌وه‌ید. نه‌را یه‌یشه‌له‌گه‌وره‌یله‌مان ژنه‌فته‌یمه‌ك ئو‌پ‌ش‌ن: (و‌ه‌ختی ناو حه‌رام تیه‌ید، د‌ه‌مد به‌سیه‌ید، ئه‌م‌جا و‌ه‌ختی ناو هه‌لال‌یش تیه‌ید د‌ه‌مد و‌لاوه‌بو‌وت). له‌م‌خت و نه‌ده‌یدان نه‌را منال، یه‌قسه‌یه‌گه‌ك بایه‌سه‌ منال،گووش و گیان به‌یده‌پی، تا هه‌له‌منالیه‌و بزانی ك فرله‌كاره‌یل له‌ناو جه‌مگا هه‌ن ك ناویان و‌ه‌ه‌رام به‌ن، گه‌ن و نه‌بایه‌ته‌ئ‌ه‌ن‌جامیان بیه‌ید. له‌شوون یه‌یشه‌و‌بایه‌سه‌ف‌یر یه‌بو‌وت ك كارمیلی هه‌ن ك و‌د‌ل و و‌ه‌ر‌ه‌سم جه‌مگاس و له‌لای ته‌مامی نایه‌مه‌یل جه‌مگا و‌ه‌ه‌ه‌یمه‌ت د‌یرن و له‌ئ‌ه‌ن‌جام دانیان پ‌یش‌وازی ك‌ریه‌ید و و‌ه‌كار خاس زانیه‌ید. ئه‌م‌جا و‌ه‌ختی نه‌ی فه‌ره‌ه‌نگ (هه‌لال و حه‌رامه) له‌ناو بنه‌ماله‌یا خ‌یزانك زه‌ره‌ی یا چه‌ك‌رده‌یگه‌له‌جه‌مگا ر‌یشه‌راس ك‌رد و جای خوه‌ی گ‌رت، نه‌و و‌ه‌خته‌منالیگ ك خاس نه‌ی كه‌لیمه‌یله‌ته‌رایان شییه‌و ك‌ریایه‌، و‌ه‌ل ر‌ووژ و‌ه‌رووژ گه‌په‌و بو‌ینیان، تا ر‌ه‌سته‌نه‌و جیه‌ك خوه‌یان بو‌ونه‌و‌ه‌ریه‌و به‌ر جه‌مگا و ر‌ۆل و نه‌خشی له‌ناو جه‌مگا كه‌فیده‌سه‌ر شانیان، هه‌ر له‌كار ك‌ردن ب‌گ‌ره‌تا م‌خت و نه‌ده‌یدان نه‌وه‌یل ناینده‌جه‌مگا نه‌خشی خوه‌یان دی خاس و‌ه‌جی تیه‌رن. یه‌خوه‌ی بو‌وده‌ئ‌ه‌سپاو مه‌مه‌ر و‌ه‌گ كه‌م كه‌م جه‌مگاگه‌و‌ه‌ره‌و رووشنایی و خاسی ب‌چ‌و‌ود، ئین‌گه‌و‌ه‌نه‌ی و‌ه‌سف‌ه‌گ له‌سه‌ر هه‌لال و حه‌رام هاوردیم، له‌ته‌مامی باو‌گه‌یل و دا‌ل‌گه‌یل ك نه‌رك و واجب م‌خت و نه‌ده‌ب ك‌ردنه‌ناله‌یل ها له‌ملیان، یه‌ئه‌رایان پ‌یویست زانیم، نه‌ی دو كه‌لیمه‌وه‌كه‌م نه‌زاننه‌ی و زانیاری له‌باو‌ه‌ت نه‌ی كه‌لیمه‌یله‌به‌نه‌مناله‌یلیان تا له‌تاینده‌ب‌تویه‌نن خاس له‌ناو‌جه‌مگا ژیان ب‌كه‌ن، و‌ه‌ختی هه‌ر كامیانی‌ش و‌ه‌خاسی ژیان ب‌كه‌ن، یه‌خاس بزانتن ك به‌ره‌به‌ر‌جه‌مگا و‌ه‌ره‌و خاسی چ‌و‌ود و دی شوون گه‌نه‌كاری و حه‌رام ك‌ردن نیه‌منی.

جایه‌له‌ه‌یل، نه‌و چینه‌ نه‌ك ك‌ر‌ك‌ره‌ی پ‌شت هه‌ر نه‌ته‌وه و ملله‌تیگن و زوورم گویران‌كاری و گه‌شه‌ك‌ردن و پیش‌كه‌فته‌ه‌یل له‌ بان ده‌س نه‌و چینه‌ تیه‌نه‌ده‌س و بیج‌گه‌ نه‌وه‌یش و‌ه‌ سه‌به‌ب عومر جایه‌ل جوان ك خاوه‌ن ئومید و نار‌ه‌زوو فره‌ گه‌ورایگن بایه‌سه‌ فره‌یگ له‌و خواست و نار‌ه‌زووه‌یلیانه‌ جی و‌ه‌جی ب‌ك‌ریه‌یگ نه‌را نه‌وه‌ك نه‌وانیش ب‌تویه‌نن ده‌ور خوه‌یان و‌ه‌ك خواستیگ له‌ ناو كوومه‌لگا نیشان بیه‌ن و نه‌ر‌كه‌یل خوه‌یان جی و‌ه‌جی ب‌كه‌ن. و‌ه‌ل نه‌وه‌ك له‌یرا گرینگ یاموه‌مه‌ قسه‌ له‌ بانی ب‌ك‌ریه‌یگ، جار له‌یوا هه‌س جایه‌له‌یل له‌ ده‌یشت خواست و نار‌ه‌زووه‌یل تاكه‌یل تر كوومه‌لگا و له‌ ده‌یشت مه‌رز توانایه‌یل هه‌ول و‌ه‌دیهاوردن ئامانجه‌یلیان دهن، ك یه‌یش شایه‌ت و‌ه‌ك خواستیگ نه‌تویه‌نن بره‌سنه‌ ئومید و ئامانجه‌یلیان، چ‌وین‌كه‌ كوومه‌لگا و‌ه‌ ته‌نیا جایه‌ل له‌تی نه‌ه‌زیه‌یگ، به‌لكوو تاكه‌یل تریش له‌ناو كوومه‌لگا ژیه‌ن و نه‌وانیش و‌ه‌ك جایه‌له‌یل هه‌وه‌جه‌ و‌ه‌داینه‌ك‌ردن ژیانگ خاس و شایسته‌ دیرن ك شایه‌ت فره‌ جار هه‌وه‌جه‌و نار‌ه‌زوو تاكه‌یل كوومه‌لگا یه‌كسان بو‌ون. له‌یرایش خوه‌مان د‌ویر گریم له‌ و‌ه‌ك حه‌ز و نار‌ه‌زووه‌یل جایه‌ل په‌یوه‌س ب‌كه‌یمنه‌ نار‌ه‌زوو تاكه‌یل تر كوومه‌لگاوه‌، چ‌وین‌كه‌ شایه‌ت هه‌ر قوناغیگ له‌ عومر، جه‌هانگ تابه‌ته‌ بو‌وگ و هه‌وه‌جه‌ی هه‌ر قوناغیگیش نه‌را تاك له‌ قوناغیگ تر جیاواز بو‌وگ، و‌ه‌ل نه‌وه‌ك توایم له‌یرا قسه‌ له‌ بانی ب‌كه‌یم، نه‌ویش نه‌وه‌سه‌ ك به‌عه‌ز جاریگ

جایه‌ل جوانه‌یلیمان توان له‌ ده‌یشت و‌ه‌ده‌سه‌اوردن هه‌ق و ئامانج و هه‌وه‌جه‌یل تر كوومه‌لگا هه‌ول و‌ه‌ده‌سه‌اوردن هه‌قه‌یل خوه‌یان بیه‌ن، بیگومان یه‌یش خراو نیه‌ نه‌گه‌ر جایه‌ل و‌ه‌ل هه‌ولداپنی نه‌را و‌ه‌دیهاوردن خواست و ئامانجه‌یل گشتییا هه‌ول نه‌را خوه‌یشی به‌یگ، و‌ه‌ل زه‌حه‌مه‌ته‌ نه‌گه‌ر تن داوای خوه‌شگوزرانی نه‌را خوه‌د ب‌كه‌ید و له‌ و‌ه‌رانوهر نه‌وه‌یشه‌ تاکیگ تر كوومه‌لگا ك جایه‌ل نیه‌ هیمان نار‌ه‌زووه‌یل و هه‌وه‌جه‌ی فره‌یگ داش‌تووگ و نه‌رای جی و‌ه‌جی نه‌ك‌ریاویگ، یا جایه‌ل جوانه‌یل ته‌نیا داینه‌ك‌ردن هه‌وه‌جه‌یل خوه‌یان له‌ دروشم یا شعاره‌یلیان به‌رزه‌و ب‌كه‌ن. ئه‌م‌جا نایا من نه‌گه‌ر نه‌ندامیگ تر خیزانه‌گه‌ و د‌ویا‌خ‌ریش نه‌ندامیگ كوومه‌لگام و فره‌یگ له‌ هه‌وه‌جه‌یل نه‌رام فه‌راهه‌م نه‌ویگ و نار‌ه‌زووه‌یل من نه‌گه‌ر بانه‌ده‌س‌یش ج هان‌جاز و خوه‌شییگ د‌یریگ؟ چ‌وین‌كه‌ نیه‌وگ نه‌وه‌ له‌ه‌ویره‌و بو‌وه‌یم ك ئاده‌میزاد نیه‌تویه‌نیگ و‌ه‌ ته‌نیا ب‌زیه‌یگ، به‌لكوو ژیان گشت تاكه‌یل كوومه‌لگا به‌سیاسه‌ یه‌كه‌وه‌و چ‌شتیگ ئاساییه‌هه‌ر جین و لایه‌نیگ خاوه‌ن خواست و‌نار‌ه‌زوو تابه‌ته‌ خوه‌ی بو‌وگ، و‌ه‌ل بایه‌سه‌ له‌ سه‌ره‌تاوه‌ گشتیان و‌ه‌یه‌كه‌وه‌ هه‌ول بیه‌ن نه‌را و‌ه‌ده‌سه‌اوردن هه‌قه‌یل گشتی و بنه‌ره‌تی و نه‌گه‌ر نه‌و قوناغه‌ برین دی نه‌و و‌ه‌خته‌ ئاساییه‌ هه‌ول خوه‌شگوزرانی زیاتر بیه‌ن، هه‌ر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش جایه‌ل جوانه‌یلیمان بایه‌سه‌ و‌ه‌ر‌جه‌ گشت چ‌شتیگ هه‌ول و‌ه‌ده‌سه‌اوردن هه‌قه‌یل گشتی و بنه‌ره‌تی بیه‌ن.

جایه‌له‌یل و شیواز هه‌وله‌یلیان نه‌را و‌ه‌ده‌سه‌اوردن ئامانجه‌یل

هیوا خه‌لیل

پیکه‌وردن خیزان پرووسه‌یگ گرینگ یاموهمه و بایه‌سه وه چه‌ویگ پر له نه‌همیه‌ته‌وه ته‌ماشای بکریه‌یگ، جویر نه‌ووک چوین بایه‌سه گشت تاکینگ له ژبانی وه و ریگه‌وه بچووک و بووکه خاوه‌ن خیزان و له ههمان وخت ودرده‌وامی به‌یگه‌ژبان

و تویش کیشه‌یل جووراوجوور نه‌وگه‌وه. مه‌سه‌له‌ی دیر ژنخوآزین کور و دیر شوپکردن دویه‌ته‌یل دیارده‌یگ کوومه‌لایه‌تی‌وه روی وه‌روی زوورم دویه‌ته‌یل و کور‌یل بووگه‌وه له ههر کوومه‌لگایگ ئی جه‌هان ودر‌فراوانه، بیگومان گرفت قه‌یره‌یی له کوومه‌لگای

کورد‌ه‌واری ک تاراده‌یگ گرفت باویگه‌و چه‌نه‌ها دویه‌ت و کور گه‌ورا عومر دیریم، ک ههرچه‌نی خویدان هووکار سه‌ره‌کیین نه‌را دروسبوین گرفته‌گه‌و رسین وه و قوناغه و له وختیگ نیه‌وگ ته‌نیا هویر له دیمه‌تی‌ه ریگه‌گه‌ی ژبان بکه‌ن و ههر ناخو‌ه‌شیگ

قه‌یره‌یی) یا دیر ژنخوآزین کور و دیر شوپکردن دویه‌ته‌یل

گولشین موزه‌فهر

نامووژگاری نه‌را بووک و زاوایه‌یل تازه

گول سوو

بوینن دی وه‌سه‌به‌بی‌ه‌وه‌بیرار نه‌چکن وه‌ناو ژبان هاوسه‌ریه‌وه بی‌هن و به‌عه‌جاریگیش دوینیم کیشه‌یل کوومه‌لایه‌تی بوونه‌هووکار نه‌را دروسبوین نه‌و حالته‌ت و ههر وه‌سه‌به‌ب ناخو‌ه‌شیه‌یل‌وه‌دیا گرفته‌یگه‌وه‌نه‌و که‌سه‌یله‌نی‌ه‌چنه‌ناو ژبان هاوسه‌ریه‌وه. ئمجا نه‌لاج‌ه‌وی ها له‌ورا وه‌ختی باس کیشه‌و گرفته‌یل ئی مه‌سه‌له‌کریه‌یگ یه‌کسه‌ر په‌نجه‌نه‌را دویه‌ت دریز کریه‌یگ و دی وه‌چه‌ویگ پر گومان و سه‌خته‌وته‌ماشای کریه‌یگ، ک ههرچه‌نی ئی مه‌سه‌له‌ی دیر شوپکردنه‌یا دیر ژنخوآزینه‌له‌گشت کوومه‌لگایگ وجود دیریگ و ته‌نیا دویه‌ته‌یل نیه‌گریگه‌وه، به‌لکوو کور‌ه‌یل‌یش گریگه‌وه.

شایه‌ت زوورمان نه‌و راسیه‌بزانیم ک فر‌جار مه‌سه‌له‌ی دیر دروسکردن ژبان هاوسه‌ری له‌لایهن کور و دویه‌ته‌یل‌وه‌له‌وانه‌ک عومریان گه‌وراسه، په‌یوه‌ندی وه‌ژبان کوومه‌لایه‌تی‌ه‌وه‌دیریگ و بیجگه‌ئه‌وه‌یش

هویر و باوهر و داب و نهریت کوپهن و دویاکه‌فتگ ری له‌دروسکردن ژبان هاوسه‌ری گرن، وه‌تایبه‌ت نه‌را دویه‌ت، چوینکه‌ری وه پی نیه‌دریه‌یگ و‌د‌ل و نار‌ه‌زوو خو‌هی هاوسه‌ر‌ه‌گه‌ی هه‌لوژنیگ و له‌زوورم خیزانه‌یل دویه‌ت خو‌ه‌شی نیه‌تی‌ه‌یگ له‌و شوپکردنه‌ک و‌د‌ل خو‌هی نه‌وگ و فر‌جاریش له خیزانه‌یل دویاکه‌فتگ ئویشن نیه‌وگ دویه‌ت قسه‌ی دایگ و‌با‌وگ

بشکنیگ و بایه‌سه‌بدریه‌یگه‌که‌سیگ له‌خیزان و نه‌ش‌ره‌ته‌گه‌ی خو‌هی و عومریشی گه‌ورا بووگ نه‌را نه‌ووک مقه‌یه‌ت دویه‌ته‌گه‌یان بووگ و حورمه‌تی بگریگ، ک یه‌یش بیگومان هویره‌وکردن کوپه‌نیگه‌ و له‌ئه‌نجامیش چه‌نه‌ها کیشه‌ و گرفت کوومه‌لایه‌تی له‌ل‌که‌فیکه‌وه، یا ته‌ماش‌ا‌که‌ید خیزانه‌یل‌یگ هه‌س رازی نین دویه‌ته‌یل‌یان بیه‌نه‌شوی تا کور‌ه‌یل‌یان مه‌ندوین له‌بان مال، ک گویا و‌مه‌یپ زانته‌ی دویه‌ت ودر‌جه‌برا بچو‌وگه‌ناو ژبان هاوسه‌ر‌گریه‌وه، ئمجا نه‌را نه‌مه‌ندن ئی گرفته‌ و بن‌ر‌کردنی، بایه‌سه‌خیزانه‌یل هو‌شیا‌ره و بوون و گویرانکاری له ژبان کوومه‌لایه‌تی خو‌یدان بکه‌ن و دی وه‌و شیوه‌ی دویاکه‌فتگه‌هویره و نه‌که‌ن و دی دویه‌ته‌یل‌یان نه‌که‌ن قوریان هویره‌وکردن یا فکری دایگ‌سالاری و باوگ‌سالاری، چوینکه‌دویه‌ت و کور‌ه‌یل‌یان هه‌ق خو‌یدانه‌وه‌د‌ل خو‌یدان هاوسه‌ر ژبانیان هه‌لوژنن.

ژبان تازه‌ی هاوسه‌ری و نه‌وسا داشته‌سه‌ی و ئیسه‌خریاسه‌زندانه‌وه، له‌وهر نه‌وه‌بایه‌سه‌هاوسه‌ریل تازه‌ناونی ماوه‌یگ نه‌را ماوه‌یگ له‌یه‌کتری دویره‌و بکه‌فن تا تویش بیزاری نه‌ون و زیاتر مه‌یل نه‌را یه‌کتری داشتوون.

۲- رووژ و شه‌و‌یل یه‌کم: نه‌خشه‌کیشان مه‌رز په‌یوه‌ندی له‌یه‌که‌مین شه‌و چگه‌ناو مال‌وه‌دروس بووگ و بایه‌سه‌هاوسه‌ریل نه‌وه‌بزانن ک وه‌ته‌نیا بریار کاروبار نه‌یه‌ن له‌بان گشت چشتیگ و بایه‌سه‌هه‌ر یه‌کیگ له‌لیان رای نه‌واکه‌ی تر ودر‌گریگ و تا هس وه‌نه‌وه‌نه‌کریه‌یگ نه‌پاکه‌ده‌سلاتدار‌له‌بان نه‌واکه‌ی تر .

۳- هاوسه‌گری تازه: وه‌گوور‌دی له‌یه‌که‌وداینه‌گه‌ئسپات نه‌وه‌کریاگه‌ک ژنه‌یل لایه‌نیگ جوان په‌یوه‌ندی‌ه‌گه‌ی نه‌و پرووسه‌نه، ئمجا نه‌گه‌ر بایگ و ژن مامله‌و ر‌ه‌فتاری جوان بووگ، نه‌وه‌دیگومان ودر‌ده‌وامی و جوانی و بته‌وی و ده‌یگه‌په‌یوه‌ندی هاوسه‌ری و ههر وه‌و شیوه‌ش‌ه‌میننه‌وه، وه‌ل نه‌و‌دیشا جوانتر بووگ نه‌گه‌ر ژن له یه‌کم رووژ هاوسه‌ر‌گریه‌وه‌گریگی یا نه‌هه‌میه‌ت به‌یگه‌روخسار خو‌هی. ئمجا نه‌و در‌اسه‌ته‌نامووژگاری ده‌یگه‌ژنه‌یل ک له‌یه‌کم شه‌وه‌کیان ژنه‌یل ودر‌جه‌هاوسه‌ره‌یل‌یان له‌خه‌و نه‌لسن و جوان خو‌یدان بر‌آزنه‌وه‌نه‌را نه‌ووک وختی هاوسه‌ر‌ه‌گه‌ی له‌خه‌و نه‌لسیگ جوانی و نازگی هاوسه‌ر‌ه‌گه‌ی بوینیگ. وه‌ل نه‌و‌دیشا بایه‌سه‌ژن ناماده‌بووگ نه‌را زانین قه‌یریگ کار له‌وهر خاتر پر‌ه‌وکردن هه‌وه‌جه‌یل ژبانیان. وه‌ی جوور‌ه‌ژبان هاوسه‌ری له‌لای بووک و زاوایه‌یل تازه‌تام خو‌ه‌شیگ دیریگ و بووگه‌مایه‌ی به‌خته‌وهری نه‌رایان.

ژبان له‌ناونی که‌سه‌یل کاریگ ئاسان نیه‌ئه‌گه‌ر له ژیر قه‌واسه یا سه‌قفیگیش نه‌ون، ئمجا چه‌بووگ نه‌گه‌ر له‌وهر خاتر ژبان، دو که‌س له‌ژیر یه‌ک چه‌تر گشت کار‌ه‌یل ژبانیان بوونه‌ریه‌یه‌وه. ههر له‌ی باوه‌ته‌وه‌بووک و زاوای تازه‌له شوون ته‌واوبوین ماوه‌ی د‌زویرانی و ری و ر‌ه‌سم جیوازکردن و که‌ژاوه‌ی ته‌لایین هاوسه‌ری و دویاخریش چگنیان وه‌ناو واق ژبانه‌وه، شار‌ه‌زایه‌یل مه‌یدان کوومه‌لایه‌تی به‌رازیلی باوهریان له‌یواسه‌ک ئی قوناغه‌له‌ژبانیان یه‌که‌مین ده‌سو‌ه‌پیکردن مه‌رز په‌یوه‌ندی ناونی ژن و شوی تازه‌س و گام‌ناینه‌نه‌را ژیر نه‌و چه‌تره.

له‌یه‌که‌وداینیگ به‌رازیلی ک کولیز زانسته‌یل کوومه‌لایه‌تی زانکو یاجامعه‌ی (یونیبان) له شار (ساوپاولو) نه‌تجامی داگه، شار‌ه‌زایه‌یل کوومه‌لایه‌تی به‌رازیلی نه‌خشه‌سازی نه‌را مه‌رز په‌یوه‌ندی هاوسه‌ری تازه‌که‌ن و یه‌کم زانیاری ک بایه‌سه‌بزانریه‌یگ په‌یوه‌سبوینه‌وه‌په‌یوه‌ندیگ هه‌میشه‌یی بیجگه‌گرفت و سه‌خته‌یل ژبان، وه‌ل فشار‌له‌بان خستن نه‌را شیوانن ژبان هاوسه‌ری و په‌یوه‌ندی‌یل ناو نه‌خشه‌گه‌بایه‌سه‌ئیداره‌یگ خاس و تازه‌دروس بکریه‌یگ نه‌را نه‌ووک ههر یه‌کیگیان بتویهنن یه‌کتری رازی بکه‌ن ک دویاخر وهر‌وه قوناغه‌یل تر بچن و‌وک :-

۱- ریزگرتن پایه‌ی نازادی : ک بیگومان پابه‌ندبوین هه‌میشه‌یی مه‌عنای نه‌وه‌نیه‌یگ ک نازادی ژیر‌پا بخریه‌یگ ، چوینکه‌ته‌وه نازادی‌نه‌را نه‌وه‌سه‌هوچ کامیان بیزار نه‌ون له‌یه‌کتری و ژبانیان وهر‌وه ناخو‌ه‌شی نه‌جووگ و هس وه‌نه‌وه‌نه‌که‌ن چشتیگ له‌ده‌سدانه‌له

ته مهلی و ریگرتن له کار

ګول سوو

بیګومان سرکهفتن نادمیزاد هه وچه وه کارکردن ودردهوامیګ دیریګ ک نادمیزاد وه سه بهیوه تام نهو خوهشیه ودرگریګ ک توایګه، وهلی ودریهس و ریګریه پیل فردیګ ههس له کارکردن و یه کیګ لهو ودریهسه پیلشه (ته مهلیه)، نمجا نهرا فورتابوین له ته مهلی هه وچه وه چهن گامیګ کریه یګ و لهیرا چهن خالیګ جویر چارسه ر خه یمنه روی و نه گهر بایګ و پهیرهوی خاسیګ له لپان بکریه یګ نهو دهیګومان نه انجام خاسیګ لهلی که فیګه وه، لهو خاله پیلشه وهک :-

- 1- وه پله پله کاره یلد بکه، چوینکه هووکار بته ویګه نهرا وه دیهاوردن ههر نامانجیګ، یا سرهتا بهرنامه یګ ناسان دابنه و دوياخر که مه که مه ودره نواتر گام بنه و دويای ماوه یګیش پیشکهفتن خاسیګ وه خوهده وه دوینید.
- 2- بایهسه له باند وه شیوه یګ گشتی گرینگی یا نه هه مه یهت خاسیګ بهیده ته ندروسی یا سه حهتد.
- 3- بزنان چ چشتیګ بووګه سه بهب نه وهک بجوینلنګه ودره و گوپریان و هووکار پیشکهفتن بووګ، گرینگی وه پی وه بیه.
- 4- ته رکیز له بان چوینیه تی بکه نه ک له بان چه نایه تی، چوینکه هو یچ دهسکهفتیګ نیایګه دس نه گهر وه چوینیه تی نهوګ، یه پیش وه مهعنا نه گهر هات و دو لاپه ره له کتاویګ بخوهنید له ماوهی که میګ و زانیاری یا مه علوماتیګ له بانی ودربریګ، خاستره له وهک ده لاپه ره بخوهنید وهو هو یچ چشتیګ لهلی نه فامید.
- 5- نهویش له هویرد نه چووګ ک پشت وه خودای گه ورا بووهس و

- 1- داوای یارمه تی لهلی بکه، ک نهویش خاسترین گامه نهرا نه هیشتن ته مهلی.
- 2- هه میسه ههول نهو بیه وهخت وچان یا نسراره تکران داشتوید، نمجا نهو نسراره ته رووزانه بووګ یا ههفتانه دهر خاسیګ دیریګ.
- 3- ههول بیه له ژیانده هاوریتی یا ره فیقی که سه یل ته مهلی مه که، یا ره فیقی نهو که سه یله مه که ک سررد که نهو له کار و جمو جویل، ههول بیه بګه ردیده شوون که سیګا یا برادر یګا ک بووګه سه بهب جمو جویل وچالاک و کالین نومید و خاسی و هاندایند له ژیان، چوینکه ئی جووره که سه یله ودراسی سرکهفتن تان.
- 4- وهخته یل خهفتن که مه و بکه، چوینکه نادمیزاد لهیوا ههس زیاتر وهخته یلی ههر وه خهفتن به یګه سر، ک یهیش بووګه سه بهب ته مهلی و دی نیه تویه نیګ گام بنه یګ ودره و پیشکهفتن و جمو جویلی نیه مینیګ و هه میسه دل سهر د بووګ له کارکردن.
- 5- نارامگرتن بکه خوویګ ناسان و بکه ره ی باز نه ی نسراره ت.
- 6- تا تویه نید و نهراد کریه یګ بیلا هه میسه نه قلند زال بووګ له بان گشت هس و سووزیګد، وه تابهت له وهخت ههر بریار داینیګ و له وهخت بریار یا قهرارداینیش تا تویه نید نارام بهو هو یچ هه له په لیګ مه که و نه قلن باره کار.
- 7- دی وهی جووره نادمیزاد ته مهلی تویه نیګ زیاتر ودره و نوا بجووګ و ته مهلی بکه یګه کنار، چوینکه ته مهلی له زهره د زیاتر هو یچ قانجازیګ لهلی نیه که فیګه وه.

وهختی ئویشریه یګ : ههر که سیګ نهرا خودی بریار دهر ژیان و ناینده ی خودیه، مهعنا ی نهو سه بووګ بویشیم هه رکهس بریار ژیان و ناینده ی خودی ودهس خودیه وه بووګ. نمجا نه گهر ههر که سیګ بریار له دهس خودی بووګ تا گوزران و دويا رووژ خودی وه دهس خودی بووګ ههر خودی وه دیهاور و دابینکه ناینده ی خودی بووګ، نهو بایهسه بریاره یلی چوین بووګ؟ نایا بریاره یلمان نهرا چ مه به سیګه؟ چ چشتیګ له بریار خودمان له بان ژیان و ناینده ی خودمانه وه زانیم؟

بریار داین بنیاتنه ر که سایه تی که سه بریار دهر ده رکهس، بنیاتنه ر باوره یل خودیه، بنیاتنه ر فامسته یل خودیه و بیجګه گشت کاریګه ری هیل دهر دکیش بنیاتنه ر هس وه پیکر د نه یل خودیه. نیمه بایهسه دس بکه یمنه شیوه وکردن و قهریګ جیاوازی داشتویم وهل که سه یل ترا، نمجا نهک جیاوازی وه مه بهس جیاوازی له ره گهز و دین و رنګ نادمیزاد، بهلکوو جیاوازی له دهر خستن و خزمهت و کار و پیشکهفتنه یل، ک نهو جیا ییه نهو بووګ تا وه گووره ی له کار و خزمهت هه رکه سیګ تر جیاوه بووګ.

نادمیزاد نه گهر وه ههر چشتیګ تر ک دیریګه ی کز دهر که فیګ، نهو له روی مه غز و نه قلبیه وه فره خاسه و توانایه یلی بی مهرزه. بیګومان خه یال و هویره و کردنه یلمان بوونه مایه ی دروسکردن دويا رووژ یا نهو سه ک چوینیه تی جی وه جیکردن بریاره یلمان شیواز و چوینیه تی ره سینمان وه نامانجه یل نه رمان دهر خه یګ، نمجا لهیرا نهرا نهو هک بره سینمه نهو مه بهسه ک توایم وه پی بره سینم، ههر جووره هویره و کردنیګ داشتویم هه مان بریار له بانی دایده، نهو بیګومان نهو نه مینید وه ک بکه ییده یانه ناو بهرنامه و مهیدانه یل کار و کرده وه و بره سینید یانه جی، چوینکه بریار وهی جی وه جیکردن ته نیا ههر قسه یګه بهس. نایا تن وه شیوه ی راس و دروسیګ هویره و که ید تا بریاره یلد وه شیوه ی خاسیګ دهریچن؟ نایا هویره و که ید له وهک بریاره یلد بوونه ریتشاندن دهر؟ نایا بریاره یلد راسه یا راس نیه؟ دلنایه له وهک نه گهر وه شیوه ی راس و خاسیګ بریار به ید و ههر وهو شیوه هویره و بکه ید و بریار خود جی وه جی بکه ید نهو ههر له سره تاوه سرکهفتن خود ناکرا بکه. نمجا وه گووره ی نهو هک ههر که سیګ و بریار دهر ژیان و ناینده ی خودیه، بایهسه نیمه ییش وهک نه دامیګ ههر کوومه لګایګ پیشکهفتن شیواز بریار راس و دروس بگریمنه ودر و باور ته وایو یګ وه خودمان داشتویم، چوینکه نه گهر بایګ و بریار خاس دایم، نهو بیګومان خاستر و زویتر ره سینمه نامانجه یلمان. دی ههر که سیګ له لای خودیه وه بایهسه په یام نهرا خودی و کوومه لګا نسانیه گه ی داشتووګ و بایهسه په یامی له هویره وکردن و بریار خاسیګه وه سرچه وه گرتویګ و نه انجامه گه ی له خزمهت کوومه لګا بووګ.

نایا وه شیوه ی دروسیګ هویره و که ید تا بریاره یلد وه شیوه ی خاسیګ دهریچن؟

هه مهزه ره شید

نیشتمانپهروهی کوردیهیل فهیلی و چهنی پهیههندی دیرن وه نیشتمان ومللهتهگههلهوهختیگ وهگشت فارهمانی و نازایهتیگ لهوهراوهر ئنقلاب بهعسی خوینریژ وسان وههلهو وهختهو بهعسیهیل لهوهراوهر کوردیهیل فهیلی وسان وکینهتودوژمنی بر دلیان بوی تا ودختی لهههفدهی تهمموز سال ۱۹۶۸ ئنقلاب کریا وه شیوهو ریهیل جووروهجووریگ سزایان دریا وه تایبته سئ شیوهونسلوب فاشی و خوین ریژ دژیان وهکاربردن یهکم شیوهزندانی کردن و دهرکردن دهان هزار کهسهیلیگ لهلیان وهزور وهره و دهشت ولاتهوه بههانهیهک لهتهبهعهتئیرانیین ههمیش دس نریا لهبان گشت مولک و مالهیل وسهروهت و سامانیان. ودویم سزایگ ک وتویش کوردیهیل فهیلی هاوردنهیه بوی ک لهسالهیل جهنگ وهل ئیران جهم گهورایگ لهجاهل جوانهیل کورد فهیلی نریان لهنویا ئه و جهنگهلهتا بکوژیمن وههکههیش لهلیان نهکوژیا لهبان دس دارودهسهگهیرژیمن لهناوچگ کوژیان. وهل شیوهو نسلوب سنییم یه بوی ژمارهیهگهورایگ لهجاهل جوانهیل کورد فهیلی زیندانی کریان و دویمجاریش کوژیان و لهقهورسانهیل دهسهجهمی دهفن کریان جوین ئی کارهلهشوین رمیان دیکتاتوریهت زالم رووژ لهشوین رووژ دیاری ئهکریه، وهی جوورهخیزانهیل کورد فهیلی لهبان دس رژیم بهعس فاشست وتویش سهختیهیلیگ هاتن وهی هلوپستیانهته عبیرکردنیگوی له بان دوژمنی وکراهیهت وکینهت وحقد رهگهز پههستهیل دژ مللهت کورد وهشیوهیگشتیگ، و ههمیش ئوپهراسیون یا عمهلیات و خوین ریژی وئهنفال و ههلهبجهلهکوردستان عراق دیار دا، وهل کوردیهیل فهیلی وهل رمیان رژیم خوینریژ جاری ئه و حق و حقوقهک وهزور لهلیان بریا و حقوق شههیدپلیان وهدهس نهگرتنه و نهبردنههل یهک مهسنوولهیل ولاتهگهقهولهیل فرهیگ دانهپیان تا ئه و حق رهویاننهوهشیوهیعادلانیهگ بدریهدهودویا وهپیان. و هاتنه و دویای ئی حقوقهئهرای خاونهیل خوهی حق وئهرک یا واجیبهگهلهبان گشت هاوولاتی عراقیگ ویهچیشت کهمیگهک بایهه ههر حکومته نیشتمانی عراقیگ لهشوون رمیان رژیم لهناوچگ بکادهی.

سهلام وهزاران سهلام ئهرای گیان پاک گشت شههیدیل ولاتهگهمان وتایبته شههیدیل کورد فهیلی کل نهکههیم وئشا ئهلاا بهههشت وهرین بیدهشونیان وعهد و پهیمان وهپیان ئهدهیمین دیفاع لهبان حقوق رهوا و عادلانهیان بکههیم و سهردهخوشی گهرمیگ لهگشت خیزانهیل و مللهت عراقیمان ئهکههیم.

کوردیهیل فهیلی نه دریزه
 حوکم نیشتمانی نه عراق
 بهشداری کردن نه بینای عراق
 تازه و تا سستم حوکم مهدهنی
 دیموکراتی قایمیگ دروس
 بکریهه وله لایه ن نابووری
 وکوومه لایهتی ولاته وهرهونوا
 بچید وگشت چالاک و زینگی
 و مهسنوولیهت وداهینانیگ
 ئهرای خاتر بنه مایهیل نازادی
 وسهروهخویی نیشتمانی
 خهبات کردن ولهی ری دریز
 وسهخته ژمارهیه گهورایگ نه
 کوردیهیل فهیلی نه ئهوانه گوه
 کهسهیلی ترهک نه سههتای
 خهبات نیشتمانی ودیموکراتی
 و نه گشت بواریا مهجالاتیگ
 بوین شههید کریان،

زه خمهیل گوزهیشتهی کورد فهیلی لهسهردهم نوو ساریژ نهکریان

گول سوو

و بهرگری یا دیفاعیش له بان نامانجهیل ودهسکهفتهیل شوورش تهمموز سال ۱۹۵۸ کردن و لهههیشت شوباتیش له سال ۱۹۶۲ له وهراوهر ئنقلاب فاشیهیل وسان و قوریانی هال ومالیان کردن وهی کاره داستان یا مهلهمهه فارهمانی نیشتمانیگوی ئهرای کوردیهیل فهیلی تا دیفاع وهمل ئه و شوورش حق خوریابهکهن ک لهتی رابههگهی عهبدلکههیم قاسم ئعتراف وهحق کوردیهیل فهیلی کرد و وت لهمهردم رسن عراقن ولهشوونهیلی ترهک وهره پی نههتنههوهو جوورهنه و هیزهیل شوئینی عهربهیهئوهتن، ودخاتر یهک کوردیهیل فهیلی بهشیگن لهمللهت عراقی ههمیش بهشیگن لهنهتهوهی کورد ودریزه زهویهیل کوردستانن و بهشداری لهی نیشتمانه، و بهعسیهیل شوئینی خاس خهوهرداشتن لهقویلی

تله‌فزيون وه‌په‌کيگ له‌ده‌زگايه‌يل ره‌سانن يا نعلام دو‌ينريگ و ژنه‌فياگ و نويسريگ سهره‌کی نمروو جه‌هان دانريه‌يگ، ک فره‌وه‌گورجی له‌سهرانسهر جه‌هان په‌خشه‌و بوی و نيسه‌له گشت ماليگ وجود ديریگ. ههرچه‌نی ته‌له‌فزيون ده‌ور خاسيگ ديریگ له‌پيشکه‌شکردن به‌رنامه‌ی نه‌فدار نهر نوورستن و ره‌سانن زانياری و هه‌واله‌يل له‌گشت گووشه‌يگ نی جه‌هان وهرفراوانه، وه‌ی دو‌ينيم ده‌زگايگ دو سهرس و لايه‌ن خاس و خراویش ديریگ و بويه‌سه‌ده‌زگايگ مه‌رتسيدار گه‌ورا و کوومه‌لگايه‌يل داگر کردگه له‌وانه‌يش کوومه‌لگايه‌يل بويچگ جویر خيزان. نمجا زه‌رده‌يل نه‌و مه‌ترسيه‌چه‌س ک ته‌له‌فزيون ديریگه‌ی له‌بان کوومه‌لگا؟ نایا کاریگه‌ری ته‌له‌فزيون چه‌سه و چوپنه‌له‌بان منال؟ بيگومان کاریگه‌ری ته‌له‌فزيون له‌بان منال ناشکرا و دياره‌و فرته‌ماشاکردنی کاریگه‌ری ديریگ له‌بان پيکه‌ته‌ی که‌سايه‌تی و دروینی منال، ک وناشکرا له‌ره‌فتار و هه‌لسوکه‌فتی ديار ده‌يگ، چوپنکه‌نوورپيگه‌نه‌کته‌ره‌يل و که‌سايه‌تیه‌گه‌يان له‌فلمه‌گه. نمجا نه‌و مناله‌يله‌ک چه‌ويان واز بووگ و ته‌له‌فزيون له‌ماله‌يليان دو‌ينن دويای چه‌ن ساليگ بوونه‌گرينگ ياموه‌ترين ناراسته‌ی هویره‌وکردن و ره‌فتار و ناره‌زووه‌يليان، ک شايه‌ت فره‌يگ له‌دايگ و باوگه‌يل هس وه‌ی چشته‌نه‌کهن وه‌تايه‌يه‌ت نه‌و دايگ و باوگه‌يله‌ک فره‌نه‌ه‌ميه‌ت وه‌په‌روه‌رده و ره‌فتار و هه‌لسوکه‌فت مناله‌يليان نيهن.

کاریگه‌ری ده‌زگايه‌يل ره‌سانن يا نعلام وه‌گشتی و ته‌له‌فزيون وه‌تايه‌يه‌ت له‌بان مناله‌يل کاریگه‌ریگ جيگيره‌و نيه‌وگ وه‌رپرسه‌يل مه‌ترسيه‌يلي وه‌که‌م بزنان يا نه‌ه‌ميه‌ت وه‌بی نه‌يهن. بيگومان شيواز ده‌رخستن

کلتور و رووشنه‌ویری جه‌هانی له‌لايه‌ن ته‌له‌فزيونه‌وه‌له‌وانه‌يش شيواز وه‌کارهاوردن کاميراله‌يواسه‌نهر ته‌له‌فزيون ک بووگه‌دروسکه‌ر ترس و رخه‌ویردن له‌باوه‌ت نه‌و چشته‌يله‌يا نه‌و باوه‌ته‌يله‌ک باس له‌تون وتیژی کهن، له‌وه‌ر نه‌وه‌منال وه‌بی که‌فيگه‌ژير کاریگه‌ری و ته‌نیا قانوون له‌تی سه‌رکه‌فيگ و پؤليس مايه‌ی گه‌مه‌وه‌پيکردنه‌و دادوه‌ريش که‌سيگ دودلی و رارس و نه‌گه‌ر يا نعتمال نه‌وين کاریگه‌ری له‌بانيان فره‌که‌مه‌و بووگ.

شايه‌ت کاریگه‌ری ته‌له‌فزيون له‌بان مناله‌يل هوشيار که‌مه‌تر بووگ له‌و مناله‌يله‌ک هيمن هس وه‌ی چشته‌يله‌نيه‌کهن. کاریگه‌ری ده‌زگايه‌يل ره‌سانن وه‌گشتی و ته‌له‌فزيون وه‌تايه‌يه‌ت له‌بان منال دياره‌و يه‌يش له‌پيکه‌ته‌ی که‌سايه‌تی و دروینی و ره‌فتار و فکريان ره‌نگه‌و ده‌يگ، له‌وه‌ر نه‌وه‌مايه‌سه‌فره‌ناگادار بويمن و مه‌ترسيه‌يل نی ده‌زگای ره‌سانن گرینگ يانه‌ه‌مه‌مينداره‌وه‌که‌م نه‌زانيم و له‌وه‌رچه‌و بگريه‌ی و نه‌يليم مناله‌يلمان ته‌ماشای گشت جووره‌به‌رنامه‌و فلميگ بکه‌ن، وه‌تايه‌يه‌ت نه‌و به‌رنامه‌و فلمه‌يله‌ک وه‌ل عومر منالا نيه‌گونجيه‌ن، يا خاستر نه‌وه‌سه‌که‌ناليله‌يل ته‌له‌فزيون نی چشته‌يله‌له‌وه‌رچه‌و بگرن و مقه‌يه‌ت عومر منال بوون و عومر ته‌ماشاکه‌ر به‌رنامه‌يا فلمه‌يليان ديار ی بکه‌ن و به‌رنامه‌و وه‌خت تايه‌يه‌ت نهر منال دابنه‌ن و خاستر نه‌وه‌سه‌ده‌مه‌و نيوارن‌ناشکرای بکه‌ن، چوپنکه‌جویر نه‌وه‌ک گشتمان زانيم ک مناله‌يل بايه‌سه‌زوی بخه‌فن نهر نه‌وه‌ک ده‌ماغيان نسراره‌ت بووگ و زوی له‌خه‌و هه‌لسن تا بچه‌مه‌درسه‌و نازا بوون، يه‌يش له‌وه‌ر خاتر نه‌وه‌ک مناله‌يلمان وه‌شيوه‌يگ خاس و دروس په‌روه‌ده‌بوون و نه‌وه‌يگ نه‌فدار دو‌يارووژ ملله‌ته‌گه‌يان بوون.

کاریگه‌ری ته‌له‌فزيون له‌بان خيزان و منال

گول سوو

لاينه‌يل ژينگه‌یی و جوگرافی و ته‌به‌قی و نابووری و کوومه‌لايه‌تی گشتيان جه‌مه‌وبوينه‌و ته‌نسير له‌بان دروسکردن کوومه‌لگا دیرن و چوپن نایمه‌رووله‌ی کوومه‌لگاسه‌له‌گشت نه‌و هووکاره‌يله‌له‌ده‌وره‌گردي نه‌واد و ته‌نسير نه‌دی و ههر شيوايشيو يا خه‌له‌ليگ له‌ههر شوونپگ بوود نايليده‌ی وه‌شيوه‌ی ته‌مام وکامليگ هاوسه‌نگه‌و بيد و ژنیش به‌ش نه‌ساسیگه‌له‌کوومه‌لگا و بارووه‌زعيل سياسي وچه‌نگ وکيشمه‌کيشه‌يل داخلي و خارجي له‌لايه‌ن نابووری و کوومه‌لايه‌تی و رووشنه‌ویری و ره‌فتاری ته‌نسير خراويگ له‌بان کوومه‌لگا دیرن و ههر وه‌ختی بارووه‌زعگه‌ هوپچ نه‌مان و به‌ره‌قهراريگ له‌تی نيه‌هاولاتييه‌وه‌تويش نستغلال کردن و کيشمه‌کيشيگ نه‌ياد وترس و رخگ پر گیانی نه‌دی له‌بان چاره‌نويس نادياریی و بارووه‌زعيل نابووری نزم و بی کاری په‌خشه‌وکرپاگ شوونه‌وار سه‌خت و شه‌که‌تيگ له‌بان کوومه‌لگا دیری و فيشتر ته‌نسير له‌بان نه‌و لاینه‌يل و چینه‌يل که‌مه‌ده‌سه‌وه‌تايه‌يه‌ت دیری ک وه‌ به‌رده‌وام فير وه‌مل تيکه‌ی نايگ نه‌کهن تا بتويه‌نن بزیه‌ن و نه‌وينيمن وه‌ شيوه‌ی وه‌حشيانه‌و نه‌فامانه‌يگ ره‌فتار نه‌کهن وه‌خاتر يه‌ک نه‌خوه‌نه‌وه‌ری دوژمن يه‌که‌مه‌نهرای ژيار کوومه‌لگايه‌يل ک يه‌يش به‌شداري نه‌کاد له‌قايه‌وکردن نه‌فامی و وه‌ره‌ودويا چوپن کوومه‌لگا وه‌ شيوه‌ی گشتيگ و ژنه‌يليش وه‌شيوه‌ی تايه‌يه‌تيگ وه‌نه‌فامستن حقوق نساننی و به‌شه‌ريش، ناياده‌رکردن قانوونه‌يل وته‌شريعاتيگ به‌سه‌نه‌رای وه‌دی هاتن ناو و وه‌وا يا مه‌ناخيگ ژنه‌له‌تی هه‌ست يا نچساس ويکسانينگ وه‌ل پياگه‌بکاد و له‌يره‌و نياز وه‌گامه‌يل کوومه‌لايه‌تی و نابووری و ناموژگاری کردنه‌يلیگ دیريمن و هامل حکومه‌ته‌يل ديموکراتی قانوونه‌يل وته‌شريعاتيگ له‌ی لاینه‌و وه‌دی بيهرن وچی وه‌جيانيش بکه‌ن وه‌بی نه‌وه‌ی ک وه‌ره‌و لايه‌ن نه‌يار يا معارز بچه‌ن وچی وه‌جی کردن قانوون يه‌کم جار نياز و قانای کردن ملله‌ته‌وه‌بی دیری و نيمائيش بياشتيد وه‌ وه‌ره‌ونواچوپن نه‌ته‌وه‌له‌ری پياگ و ژن وه‌ل يه‌که‌و، و نياز يگيش وه‌ به‌رپای کردن سمیناره‌يل وگفتوگووه‌يل ژنانه‌ی‌گه‌ورايگ دیريمن نهرای ناموژگاری ورووشنه‌ویره‌وکردن ک

کاریگه‌ری ره‌سانن له‌ژن

گول سوو

وه‌ل نی په‌ره‌سه‌نينه‌يل تازه‌بيد و وه‌ل گامه‌يل وه‌رين و قيمه‌تيگ بدریه‌د وه‌بيان وموه‌مترين خاليگ له‌گشت نی قه‌سيه‌يله‌بايه‌د ژن رووشنه‌ویر وجود بياشتی له‌شوين يا مه‌وقعه‌يل سه‌روه‌ريگ و له‌دروسکردن برپار و له‌لوجنه‌يل نيشتمانی و له‌خاسه‌و کردن ده‌ستور و خاتر وجودی و نه‌و ته‌بيعه‌ت ژنانه‌ی‌خه‌باتگه‌ريه‌چوپن مومکنه‌وه ده‌زگايه‌يل و ريه‌يل سه‌رکه‌فتيگ وه‌شيوه‌و نسلوب خاستره‌کيگ خزمه‌ت نيشتمانه‌گه‌بکاد.

سهیندوخت و رودابه و ته مینه، سی زن نهفسانهیی

نا: که یوان که لهور

هاوردی و چیشتی نهمه نوینگ وه سه ریبه و بچوود. وهی جووره منال هاوردنی بایه ته بویسه یه ده پی (رووسه می) نه سزاریه ن. چوین سزار چهن سده دویای وه دونیا هاتن رووسه م وه دونیا هاتیه. تههمینه

دویهت فهشهنگ و روی جوان پادشای سه منگان ک شهوی هاوسه ر رووسه م بویه. نهی یه ی شهو هاوسه ریبه، بهری بویه سه سوراو ک داسان ژیان و مردنی فره داخ ناو بان دل باوگی. وه دس باوگی (رووسه م) کوشیاس، زویخدارترین و خهمبارترین بهش شانامه س ک فهددهوسی وه نازاری ته مامیکه و هاوردیه سهی. نه مجا ته مینه ییش نه را بهگ ته مام وهخت خوهی نه را گه ورا کردن و مختدان سوراو وه کار بویهید، وهی هاله و ک فره جوانوی و جایلش بوی، شوی نه کرد و جوانی خوهی نا پای سوراو ک دویا ییش داخدارای بوی!

هاوسه ر هویره و کهر و وریا مه هراب کابوئی و دالگ رودابه و داپیر رووسه م. نهخش گه ورا داشتیه له وه به کره سانن زال و رودابه وه یهک. وه نهوی بویه ره زامه مندی باوگ رودابه یانی مه هراب نه را شوی کردنی وه زال وه دس هاوردیه. له وهخت وهدی هاتن رووسه م له دالگی (رودابه)، سپه ندوخت یار و یاوه ر و مهیه تدهر دویه ته ی خوهی رودابه بویه. کول وکولور، یهگ سهیندوخت یهکی له رووشنه ویره یل روخسار دیار ناو شانامه س.

رودابه دویهت مه هراب کابوئی و هاوسه ر زال دالگ رووسه م، ک وه وته ی فهددهوسی له ناو شانامه دلدارای و دلداین زال وه نهوی، یه کیگ له فه شه نگترین سه حته یل شانامه س. رودابه له وهخت وه دونیا هارودن رووسه م یه کمین سزاریه ن خوهی کرد و وه زوور و ناراحه تی فره ی

مه عنای کرماشان چه س؟

گول سوو

جویر نه وهک زانیم، کرماشان ناو شار و پاریزگای گرینگ یاموه میگه له بهش رووژهلالت کوردستان. نه مجا لهی باس ک شیه وکردن و له یه که وداین مه عنای شوونه یل جوگرافی کوردستان گه وراس، توایم له بان مه عنای ناو ئی شاره قسه بکهیم. فره کهس تا ئیسه وه گووره ی نه رای چوین خوهیان، مه عنای کرماشان له یه که ودانه و لهی لایه نه وه هویر و رای خوهیان دهرخستنه و له وانه ییش له لیان ئویش: کرماشان له سه رده م زویتر ناوی (قرمسین) بویه و که مه که مه وه گووره ی چهرخ رووژگار بویه سه (کرماشان)، وهی وه باوهر که سه یل تر مه عنای وشه یا که لیمه ی کرماشان وهی جووره سه: کرماشان ههر (کرمانجان) بویه، ک وه مه عنای کرمانجه یل یا کورده یل تیه یگ. نه مجا گویریان و جی وه جیبوین بیت یا حه رفه یل (ن - و - ج) له کوردستان چشتیگ فره ئاساییه، چوینکه له ی ولاته زیاتر بیگانه یل حاکم بوینه و ناوه یلش وه گووره ی خواست و نارو و خوهیان ئالشت کردنه، نه را نمونه: ته نانه ت ئیسه ییش ههر چی ئیمه ئویشیم کرماشان شار کورده و ناوی کرماشانه، وه فارسی ههر وه پی ئویش (کرمانشاه) و ته نانه ت له دویای رمیان دهسلات شاه ک ناو شاره یل و شوونه یل فره یگ ئالشت بووگ دی نه وه بوی ناو کرماشان بی گونایش کردنه (باخته ران). نه مجا شایهت تا ۱۰ سالیس وه ره می ههر وه کرماشان وتیان باخته ران، تا نه وه بوی دویاخر ئاشکرا بوی ک ئی شاره هو یچ تاوانیگ نه یاشتگه و دوباره کردنه ی کرماشان.

له کوردستان گه ورا فره تر له یوا باو بویه، ک ناو ناوچه یل وه (جه م) هاتنه و ههر وهی مه به سه یسه (ان) نه رای زیای کردنه و نه را کرماشانیش ههر ئی کاره کردنه، وه نا به یسه (کرمانج) یا (کرمان) بویتاگ، نه مجا جویر نه وهک باسی کردیم ناو فره یگ له ناوچه یل کوردستان جویر جه م تیه ن و که فته وه رچه و، نه را نمونه: موکریان = موکریه یل، بادینان = بادیتیه یل، بارزان = به رزانیه یل، بو تان = بو تیه یل، سو ران = سو رانیه یل، هه ورامان = هه ورامیه یل، نا کو یان = نا کو یه یل، باله کان = باله که یل، شه مزینان = شه مزینیه یل، مه نگوران = مه نگوریه یل.

نه مجا له ایرا نه رامان دهرکه فینگ ک کرماشان وه مه عنای (کرمانجان) ه، ک مه عنای شوون کورده یله. وهی شایهت را و نه رای چوینه یل تریش بووگ و نه گه ریش بووگ نه وه بایه سه به چیمه پیریبه و باوهش نه رای واز بکهیم. له لایگ تریشه وه پیشنیارمان نه وه سه ک شاره زایه یل و زووانسه یل زووان کوردی دریه بیه نه ئی باسه تا بتویه نیم مه عنای ناو شوونه یل جوگرافی کوردستان په یا بکهیم و تا بتویه نیم نه را پاکه وکردن و خاسه وکردن تاریخ خوه مان که لک له لیان وهر بگریم.

نوورستنيگ ئهرا تاريخ كورد

شیخ مستهفا نيزدی

بیگومان کورد وه شایه تی
گشت تاریخ نویسه ییل کوبین
و پروژمه لاتناس و گه شتک ره ییل
جه نگاوه خاوهن توانان، وهی
تاریخ کوبین هویج وه ختیگ
ولآت کوردی وه خوویه وه نه ییه و
کورد وه دریزایی تاریخ له لای
یوونانی و رومانی و بیزه ننتینی
و نمپراتوریه ت فارسی سهرباز
بوینه و له شوون فتووحات نسلا می
و له سهردهم دهولت نه مهوی
و عه باسی خزمهت عه ره ب کردنه
و خزمهت مه گولیه ییل و دهولت
سهفهوی و عوسمانی کردنه و
له شوون عوسمانیه ییل دهسلات
گرتنه دهس.

کورد له سهردهم نسلا م شانشین و میرنشینی دروس کردنه وهک نه وه ییل بهنی شه داد و بهنی مه روان و بهنی عه نناز و شانشین نه یووبی و نه وه قهواره یلیشه سهر وه ناوهند خه لافهت نسلا می و خاوهن سفته تیگ هوزایه تی بوین، وهی دهور کورد وه شیوه یگ گشتی له شوون دهرکه فتن مه گولیه ییل له بان شانوی سیاسی نسلا می

کز بوی، وهل نه وه ییسا کورد ههر واز له خزمه تکردن خه لافهت نسلا می ناوردن و گشت جاریگ وه کرده وه به شداری له جهنگ کردن دژ خاچه پهرسه ییل و رزگار کردن قودس وه سهرکردایه تی سه لاهه دین نه یووبی. کورد ئهرا جهادکردن وه ناو دین نسلا م و په خشکردنی وهردهوام ناماده بوینه. بیجهگ نه وه ییش کورد خزمهت فره یگ

ئهرا گرتنه دهس دهسلات خه لافهت نسلا می، نمجا وهل نه وه هه مگه خزمه ته ک نه بو موسلم کرده ی له وهر خاتر بنه ماله ی عه باسی و تهخت ئال عه باس، نه وه بوی نه بو جه عفره مهنسوور بریاردا بیریه یگ له سهری و له یه ییش زیاتر مهنسوور پا خسته ناو خوینه گه ی و وت: ئیسه دهسلاتداریتی عه باسیه ییل چه سپیا. نمجا شاعر عه باسی (هؤمیل) ک ناسریاگه وه (نه بی دهلامه) وه شعره وه باس نه و رویداگه کردگه و له هه مان وهخت وه خراوی و خیا نه تکار باس باوگ و بایره ییل خوراسانی کردگه و ئویشیگ: تواسید له دهولت مهنسوور غه در بکه یید و نه زانستید باوگ و بایره ییل غه درکار بوینه بیگومان دهور به رمه که یه ییش له دامه زرانن شانشین هارون ره شید وه تاییهت (یه حیا به رمه کی) و ههر سی کوره گه ی ک له بان دهس هارون ره شید وه هه مان چاره نویس خوراسانی چین و ناویان له تاریخ کوشیا وه. وهی دویای هاتن خه لافهت نسلا می ئهرا عوسمانیه ییل له سه ده ی ۱۶، کورده ییل دهسکردنه خزمه تکردن سولتانیه ییل عوسمانی و به شداری له گشت نه و جهنگه یله کردن ک له ناونی فارس و تورکه ییل رویدان و جاریگ لایه نگیر تورکه ییل بوین و جاریگ لایه نگیر فارس، کورد له و جهنگه یله وهک دار دهس هاوریا کار و ههر کورده ییل زهرده منن یه کم بوین و خاکیان کریا مه یدان جهنگ و کیشمه کیش تا نه وه بوی دویا جار عوسمانیه ییل تویه نستن کورد وهره لای خو هیان بکیشن و (حه کیم ئدریس) ک سهر کرده یگ کورد به دلپس بوی نه وه دهوره نیشاندا و دهور ناشکرایگ داشت له سهرخستن په یماننامه ی هاوپه یمانی و دووسایه تی نمزا کریاگ ناونی تورکیا و ۲۲ میرنشینی کوردی و سهرکه فتن تورکه ییل له بان فارسه ییل. دی وه گووره ی نه و په یماننامه چاره نویس کورد به سیا دهولت تورکیا و کوردیش ئهرا ماوه ی ۱۵۰ سال خو هیان ته رخان کردن ئهرا خزمه تکردن سولتانیه ییل عوسمانی و به شداری له گشت نه و جهنگه یله کردن ک عوسمانیه ییل وه ناو جهاد و جهنگ پیرووزه وه نه نجامیان دیان، ههر له وهر نه وه ییش ده یه ها هه زار قوربانی پیشکه ش کردنه جهنگه ییل عوسمانی و ههر چه نی گشت

نه و جهنگه یله له دژ به رزه وهندی نه ته وه یی و نیشتمانی کورد بوین. عوسمانیه ییل وهردهوام هس دینه پروه ری کورد ئهرا به رزه وهندی خو هیان وه کار هاوردیان و فه توای نه وه دیان ئهرا کورد ک گوایه نسلا م و دین نسلا م ها له بان گشت هه ق و به رزه وهندی نه ته وه یی و نیشتمانی، ههر له وهر نه وه ییش چه نه ها جار سهر کرده ییل کورد ک له و سهرده مه یله دهسلات وه ده سیانه و بوی هویج وه ختیگ له خه م نیشتمان و دهولته تیگ کوردی نهوین و ههر له خزمهت نسلا م بوین وهک سه لاهه دین نه یووبی ک دهسلات مسر و سوریا و فلسطین له ده سی بوی و (که ریم خان زهند) دهسلاتدار فارس و چه نه ها سهر کرده ییل تر. بیگومان کورد خزمهت فره یگ پیشکه ش کردنه شارستانی هت نسلا می و بیجهگ نه وه ییش وهردهوام له نوای له شکره ییل خه لافهت نسلا م بوین و له ژیر ناو نیشان جهاد و مقه به تیکردن و په خسه و کردن دین نسلا م جهنگ کردیان، تا نه و وهخته ک نه فسهر عوسمانی (مسته فا که مال پاشا) هات و ئاخیرین بزمار کوتا له تابووت خه لافهت عوسمانی و ناشکرای کۆمار نه ته وه یی تورکی کرد و له شوون رمیان نمپراتوریه ت عوسمانی گشت ملله ته ییل ژیره سه ی نه و نمپراتوریه ته سهر وه خو هیی خو هیان وهر گرتن ته نیا مللهت کورد نه وگ ک له وهر چه ن هووکاریگ له و هه قه بیه به ش کریا. له باوهت بارووه زع کورد له دهولت فارسیش له بارووه زع کورده ییل تورکیا و کورد دهولته ییل تر خاستر نه وی، نمجا ههر چه نی ههر دوگ مللهت کورد و فارس چه وه ئهرا یهک ره گه ز ک نه ویش

ره گه ز ناریه، وهی وهل نه وه ییسا دهولت فارس هویج وه ختیگ له سهرکو تکردن و زولکردن له کورد در یغی نه کردگه. دویای جهنگ جهانی یه کم ولاته یل سهرکه فتن بریاردان ک میرات دهولت عوسمانی له ریکه فتن نامه ی (سایکس - بیکو) له سال ۱۹۱۶ بهش بکه ن و نمجا وه گووره ی به رزه وهندی ییل خو هیان کورد دابهش کردن له بان چوار دهولت داگیر که ر، یه ییش ناشکراس ک کیشه ی کورد ههر له جهنگ جهانی یه کمه وهه خریا وهر باس و کورد نامانجیان دروسکردن نیشتمانیگ بوی ئهرا خو هیان و ئومید فره یگ وه (عصبه الامم) داشتن، وهی دیاری کردن مه رزه ییل له و سهرده مه داواکاریه ییل کورد ناوردده یی و دابهش بوین له بان چه ن ولاتیگ و کوردیش وه چه نه ها شوورش گو زارش له و ناو میدی ه کردن. نمجا وهختی باس کیشه ی کورد که ییم نه و پرسیا ره تیه یگه هویرمان جویر نه وهک (باسیل نیکتین) شارمزا له کاروبار کورد ئویشیگ: ئایا کورد شایسته ی نه وه نه دهولت تاییهت وه خو هیان داشتون؟ ئایا نه و دهولته وهردهوام بووگ؟ ئایا نه و دهولته بووگه مایه ی ناشتی و ئارامی له ناوچه گه؟ ئایا له دایگی بوین نه و دهولته بووگه سه بهب سه ختره و بوین بارووه زع خو مره لات ناو راس؟ بیگومان له جووا و نه و پرسیا ره یله تویه نیم بویشیم: وهل نه و هه مگه کاره یل خراوه ک کورد وه دریزایی تاریخ نه نجامیان دانه، دامه زرانن دهولت کوردی بووگه تویه م ناشتی و ئارامی له ناوچه گه، ههر له وهر نه وه ییش مللهت کورد وهک هاوشیوه ی ملله ته ییل تر جههان هه ق خو یه دهولت تاییهت وه خو هی داشتووگ و غه له ته نه گه ر دگان وه هه ق کوردا نه نه ییم ک شماره ی زیاتر له (۵۰) ملیون که سه. کورد ده یه ها هه زار قوربانی له وهر خاتر رزگاری و سهر وه خو هیی پیشکه ش کردگه و ملله ته ییل که میگ وهک مللهت کورد که فیکه وهر چه و ک شه ییادی نازادی بوون. ئیسه ییش له ی رووز گاره وه بی چاره سهر کردن کیشه ی کورد مه حاله ناشتی و سه قام گیری له ناوچه ی خو مره لات ناو راس به رقه رار بووگ، چوینکه بارووه زع ئیسه جیاوازه له بارووه زع جار ان و سهرده م خه لافهت.

تارىخ دروسبوين سەقىز

كۆل سۆھبەت

سەقىز، يەككىگە ئەشارەيل رووژھەلات كوردستان و كەفتەسە باكوور رووژئاواى شار سنەوۈ دويىرى ۱۹۸ كىلومەتەر، شار (بۆكان) ئە باكوور و (بانە) ئە رووژئاوا و ناوچەى (تېلەكو) ئە باشوور و تىكاب و ناوچەى (ھەوشار) ايش كەفتەسە رووژھەلات نى شارە. بەش كويەن شار سەقىز ئەبان دو تە پەى گەورا دامەزىياگە ك چەم (وئى خان) وە ناوراسيا پەرىگەوۈ.

بەرزى و نزمى ناو شار و ديمەنەيل مەيلكىش و دلرفن چەم گەوراي سەقىز ك وە كئار شارەگە يا پەرىگەوۈ، سىماى فرە جوانىگ بەخشاسە شارەگە، ئمجا ھەرچەنى تارىخىيەسەيل و شارەزايەيل مەيدان شوونەوارەيل تارىخى وە جوانى و زانستيانە وە ھويچ جوورە گەردىنىگ ئەنجام نەيانە ئەرا شوونەوار و لەيەكەوداين تارىخى لەى شارە، وەلى لە مەيدان تارىخ كويەن نى شارە، فرەيگ لە شارەزايەيل راي خوەيان دەرختەنە و زوورمیان ئويش: تارىخ دروسبوين و ئاودەن كوردنەوۈى سەقىز چوۈگەوۈ ئەرا ھەزارەى ھەقىتم وەرچەزايين. قەيرىگ لە تارىخىيەسەيل وە گوورەى شوونەوارەيل كويەن قەلاى تارىخى (زىويە) وەپيان لەيواسە ك نى شارە لە يەكەمەين يەكگرتن و يەككىتى ناونى ھووز (ماد) و (ئىزىرتا) ناونىياگە و نى شارە پايەخت مادەيل بويەو لەلايەن مادەيلەوۈ قەيرىگ قەلا و شوون چوگمەرانى لە تى دروس كرىياگە جوير قەلاى (زىويە) و (ئارمانىت يا قەپلانئوۈ). ئەوسا شار سەقىز لە دەيشاتىيگ و لە باشوور رووژئاواى ئىسەى سەقىز بويە، ك ئىسەوۈ (سەقىز كويەن) وە ناوبانگە، دويى ئەوۈيش سەقىز سەرەتا لە دەورورە بازار گەورا ئاودەننەو كرىا و لەى روپەوۈە كويىنەترين ناوچەيل شارەگەس.

ناو ئىروو سەقىز، لە ناو ھووز (سەكە) يا (سەكا) يا (سىكز)وۈ ئەرامان مەندىسە جى و سەقىز ھەمان ساكزە. لە سەردەم دەسلاتدارى مادەيليش، سەكەكەيل وەردەوام پەلامار ھەرىمەگەيان ديان و جەنگ وەپيان فرووشتيان. سەكەكەيل بەعزە جارىگ وەل ئاشوورەيەيلا بويانە ھاوپەيما و بەعزەجارىگىش وەل مادەيلا بويانە ھاوپەيما و دژ ئاشوورەيەيل جەنگ كرىيان. ئمجا دويى ئەعەرتەكردن سەرلەنوۈ ئاشوورەيەيل ئەرا بان مادەيل، خشتىرە ئەرا كووتايىھاوردن وە پەلامار ئاشوورەيەيل پەيما گەورايگ ھاوپەيماى وەل مانايەيل و سەكەكەيلا بەسا و بەرە يا جەبەيگ گەوراي جەنگ دژ وە ئاشوورەيەيل واز كرىد. لە دەورورە سال ۶۵۰، دەسلات پاشايەتى مادەيل، دەولەتىگ ھاوسەنگ و گەورا و بتەو وەل مانايەيل و ئۆرارتۆ و

عيلامىەيلا داشت. دويى سەكەكەيليش ئەوۈ بوى كيمپريەيل ك يەككىگ تر بوين لە ھووزەيل سارانشين باكوور قەوقاز، نەعەرتە كرىدەيان نى ناوچە و ك ئىسەوۈ كوردستان ناسرپەيگ و لە بان رىگەى خوەيان دەسلات دەولەت ئۆرارتۆ لە رووژئاواى دەرياچەى ورمى و رووژھەلات ئانائۆل لەناو بىردن. ھۆخشتەر گەورەترين پاشاي مادەيل لە ۱۰ سال يەكەم فەرمانرەوايى تويەنست پەرەبەيگە پەيوەندى خوەى وەل

(پروئتوسيس) پاشاي سەكەكەيلا ك ئەويش وە ھاوپەيمايىتى گەورايگ و لەشكەرگەى وە دو بەش پيادەى چەكدار كرىياگ وەنەيزە و سوار چەكدار كرىياگ وەتير و كەمانەوۈە دابەش يكا و دەولەتىگ بتەو بنيات بىنەيگ. دوياخەر ئەوۈ بوى قەيرىگ لە سەكەكەيل وە زوور دەركرىان ئەرا رووژئاواى دەولەت ماد و نى ناوچە وە ناو ئەوانەوۈە(ساكز يا سىكز) ناوبانگ دەركرىد و تا ئىسەيش ھەر وەپى ئويش سەقىز.

شارۆچكەى چەمچە مال

كۆل سۆھبەت

چەمچەمال وەيەككىگ لەشارۆچكەيل كويەن كوردستان و عىراق شماريەيگ و نزيكەى ۱۰ كىلو مەتر لە ناواى (چەرمو) وەدويىرە، وەيەكە مەلوەن دائىرەيەك ك ئادەمىزاد كشتوكالى لەتى كرىدگە، يەيش بىتەوترين بەلگەس ئەرا كويەنەيى نى شارۆچكەلەوساوندەمىزاد لەتى نىشتەجى بويە. ھەرچەنى لەروى تارىخىيەوۈسەرچەوۈى خاسىگ نەيرىم لەبان نى شارۆچكە، وەلى وچوود قەلايگ لە ناوراس شارەگەراسى و دروسى تارىخ كويەن نى شارەدەيگەدەسمان وە تايبەت دويى وەديكردن چەن پارچەيگ شوونەوار ك تارىخەگەى چوۈگەوۈنەرا سەردەم ساسانىەيل. قايمقاميەت وەيەككىگ لەكويەنترين دەزگايەيل مىرى دائىرەيەك ك لە سال ۱۸۵۱ ئمپراتۆريەت عوسمانى و دەسلاتدارەيل ئەو وەختەشار چەمچەمال كرىدەسەقەزا و ئىسەيش ھەر قەزاس. لە باووت ناو شارەگەيش چەنەھا ئەراى چوين ھەس، وەلى زوورمیان لەخالىگ يەكەو گرن و ئەويش جوير ئەوۈك پاس كرىيەك ك لە وەخت خوەى نى ناوچەباخ و بووسان فرديگ لەتى بويە و ھەر مالىگ و لەبان باخ خوەى بويە و دوياخەر وەسەبەب لافاويگ گەوراوۈگشت ئەو باخەيل ساف كرىدگە و مالىەيل فرەيگىش وەليا ويران بووگ، وەلى جارىگ تر شارەگەدويارەدروس كرىيەيگ. لەوۈخت فەرمانرەوايى بابانىەيل بەشىگ بويەلەخاك سلىمانى و ئەوان فەرمانرەوايى كرىدەتا سال ۱۸۵۱ و تا وەختى دەولەت عوسمانى سلىمانى داگر كرىدگە. لەوۈخت داگر كرىدن عىراقىش لەلايەن برىتانىاوۈنى شارۆچكەخرىاسەيان پارىزگاي سلىمانى و لەكووتايى سال ۱۹۷۵ دوبارەنى شارەخرىاسەيان پارىزگاي سلىمانى. را و ئەراى چوينىگ تر ھەس ك ئويشىگ : ھووز ھەمەوۈەند لەوۈخت خوەى لەئىرانەوۈەھانتە و شار چەمچەمال ئاودەننەو كرىدەن و ناوى نانەچەمچەمال. شارۆچكەى چەمچەمال لەباكوورەوۈەنزىجىرەجەوۈل (دەربەند بازيان) و لەرووژھەلاتىش ئاۈ باسەرەس و تەپەيل (بانى مەقان) يش باشوور مەرز جوگرافىي چەمچەمال ديارى كەن. ھووزەيل سەردەكى چەمچەمال ئەيانەن: (جاف، ھەمەوۈەند، زەنگنە، شىخ بزىنى، كاكەيى، شوان، شىخ سمايلى، كافروشى، تالەبانى، دىلو، گىز، لەك، سارت). لە روى ئابوورپەوۈ، لەزويەوۈخەك نى شارەخەريك كار كشتوكال بويىنەو لەبانى كشتوكال ژيانە و گەنم و جويە و نخە و نژى كالىنە، وەل ئەوۈيشا خەريك حەيواندارى بويىنەو پەس وپولەيش داشتەن. ئمجا پەيوەندى و ماملەتكردن خەلك نى شارەوۈل شار كەركوۈكا فرەبتەو بويە و بازرگانەيل و مەردم شارەگەئەرا دابىنكردن ھەوۈجەيلىان و ئەرا ژيان رووژانەيان ھاتوچوۈ شار كەركوۈك كرىدەن. چەمچەمال وەچشتەيل فرديگ دەولەمەنەو لەوانەيش: غاز سروشتى.

فوناد عارف سەرباز و سىياسەتمدار ناودار كورد

گۆل سۆھبەت

فوناد كور سەيد عارف كور سەيد مەحمود كور شىخ ئىسماعىل كور شىخ مستەفاى قەرداغى كور شىخ حەسەن كور بابا رەسول نامووزاى شىخ مەعروف نودەھى پەرزەنجى: وەزىر وەرىن عىراق. لە سال ۱۹۱۲ لە شار عمارە لە دالگ بوى و باوگ و دالگى كورد بوين، لە سال ۱۹۲۸ چيەناو كۆليج سەربازى و پلەى ملازم دويم وە دەس ھاورد و ھاوريەتى مەلك غازى لە كوليجهگە كرد وەى خاترە لە شوون دەرچگن يا تەخەروج لە كۆليج لە سال ۱۹۲۶ بويە ھاورى مەلك غازى و ھەميش پۆستەيل سەربازى گەوراگ لە بەغدا

گرتەدەس.

لە شوون شوورش تەممووز سال ۱۹۵۸ جوور پارىزگار يا محافز كەربەلا دەسنیشان كريا و لە شوون يەيش پۆست وەزىر دەولەت و وەزىر كشت و كال يا زراعەت وەو كالەت گرتەدەس و لەسال ۱۹۶۲ بويە وەزىر ئەوقاف وەلە سال ۱۹۶۸ جوور جيگر سەرۆك ئەنجومەن وەزىرەيل دەسنیشان كريا و ئەخش يا دەور گرنكىگ لە باومت كورد جيوجى كرد و ريز و ئحترام گشت وە دەس ھاورد و كتاويگ لە ژېر ناونیشان يادگار يەيل فوناد عارف نويسان و لە سال ۱۹۹۹ چاپ كريا.

شاعر وە ناوبانگ كورد، ھيمن موكرىانى لە شعر كوردى كەفيگە ناو نەوھى دوياى شعر كلاسىكى كوردىەو، ك ئەويش وەك شاعرەيل تر لە شوون شعر كلاسىكى خاوەن شىوازىگ شعر و نويسانن خويەو شعرەيلى چ لەلایەن شىواز و چ لەناوەرۆكەوھە لەو نەوھەسىمايگ تايبەت وەخوھى دىريگ، وەلى وەل ئەوھيشا ھيمن كەفيگە ناو نەوھى شعر تازەى كوردى و شعر كلاسىكى كوردى و لە ھەردوگ شىواز نويسانن خاوەن بنەرەت تايبەتەيگە وەخوھى. لە شعرەيلى ك شىوھيگ كلاسىكى تازە وەپيانەوھە ديارە لە شىوازەيل كيش يا وەزن عەرەبى لادەيگ و شىواز (كيش پەنجەيى) تيەرەيگە كار لە شىوھى پەرگەپرگە كردن وشەوھ. وەلى ئەگەر بايگ تەماشيا بکەيم دوينيم لەروى ناوەرۆكيشەوھ، شعرەيلى فرە لە ھس نەتەوايەتى و سىياسە وە نقوم بوون فرە چنە قالب نەتەوايەتى وەبى ئەوھ ك جوانيەيل سروسشت و ئافرەت يا ژن لەلای گوم بوون. ئمجا لەى باومت و ناوەرۆكە، زووان شعريى ھيمن رەوانى فرە كاريگەر و جوانيگ گريگە خوھى و شىوازەيل تازەى تەكنيك شعر تيەرەيگە كار، وە تايبەت لەروى رەوانىەوھە ك ھيمن لەى باوھتەوھە شعرەيلى پەرن لە رەگەزەيل شعر رەوان، جوير ئەوھەك چووين لە شعر ھيمن ھەناسەيگ خەمين و قويل رۆمانسى خەيگەكار ك لەتى ھس وە ئەوھ كەيد وەل سووزەيلىا كاريگەر بويدەو لە

ھەمان وەخت وەليا ئەو ھەسەيلەوھەرو خوھشەويىسى و ناديار بەنەد، وەتايبەت لەو شعرەيلەك لە كتاو شعر (نالەى جودايى) ك لەتى شاعر باوھتەيل ئەزموون شعري خوھى نويساگەو گشت ئەوانەك خوھننەى وەجاريگ كاريگەر بوون وەبى. بېگومان يەيش چووكەوھە ئەرا ئەزموون دەولەمەن ژيان شاعر ھيمن موكرىانى ك لەو رووزگار بارووزەع نالە بار كوردستانە و لەو سەردەم تون و تيزەك مللەت كورد لە تى ژياگە گەورەترين كاريگەرى لە بانى داشتگە و زياتر وەرەو گرفت و دەرەسەرى و كيشمەكيشەيل سىياسى بەنەى ك كورد لەتيان نەتەويگ لە ليقەومياگ و بيبەش بويە لە گشت ھەفيگ سىياسى و رووشنھويىرى و تاريخى و لە گشت ئەيانە دويرەو خرياکەو بيجگە ئەوھيش لە ناونى ولات و ناوچەيى و جەھانەيلە وە زولم لەلى كرىيگ و ئى بارووزەعيشە كاريگەرى فرەيگ داشتگە لە بان ھيمن و لەيوا لەلى كردگە روى وەر يا مەساحەى گەوراگ لە شعرەيلى ئەرا ئەو كيشەو گرفتەيلە بردگەو تا لەيوا لەلى بايگ جوانترين شعرەيلى ئەرا نەتەوھو نيشتەمانەگەى بنويسىگ. ھيمن موكرىانى شاعر لە روى ئەدەبىيەوھە خاوەن ئەزمونىگ شعريى خوھىە ك بال كيشاسە بان دو سەردەم شعري كوردى و ئبداى لەتى كردگە.

لە ياد ھيمن موكرىانى شاعر

گۆل سۆھبەت

برنج بهرهمیگ پایزانهس، له قهیری ناوچهیل جیاواز ههریم کوردستان سالانه کالیه یگ و چهن جووریگ دیریگ و لهوانه ییش:-
 * برنج کوردی ك تهنیا له كوردستان کریه یگ لهوهر ئه وهك وهل ئاو و ههواگهی ئیمهیا گونجیه یگ .
 * برنج گوله چهرمگ ك (نهگازه) ییش وهپی ئویشن و خاسترین جوور برنج کوردیه.
 * برنج بهرازیلی ك له دهیشته وهتویه مهگهی تیهریه یگ و له سال (۱۹۹۱) ههمنی تویه مهوهر دهوام تیهریه یگه کوردستان و کالیه یگ .
 * برنج مهولهوی ك (گوله قرمز) ییش وهپی ئویشن لهوهر ئه وهك تویه مهگهی قرمز.
 * برنج عهقره، یهیش جووریگ تر برنج کوردیه و له ناوچهی بادینان کالیه یگ.
 * برنج تهحالف ك یهیش وه ههمان شیوه تویه مهگهی ئهجنه بیه و له دهیشته وه تیهریه یگ.
 ئه یانه گشتی قهیری له جووریل برنج کوردین و گشتیانیش له ههریم کوردستان کالیهن، وهل جیاوازی ههس له ناونیان وهگورهی

خاسی و خراوی. ئمجا لهی باوهته وه جفتیارمیل شارمزا ئویشن برنج گول قرمز خاسترین برنج کوردیه و فرهترین داواکاری ها له بانی لهوهر ئه وهك تامهگهی خوهشتره و كه متریش هویرده بووگ له وهخت پاککردن.
 له باوهت وه بهر هاتن برنجیش جیاوازی ههس له ناونی جووریهلی، ئمجا له باوهت ئه وهك چوین خاسی و جوور برنجیهیل له یهك جیاوه بکهیم و چوین بزانییم کامیان له کامیان خاستره: جفتیارمیل كه میگ له چهل تویه كه گه نه ناو دس و پاکیه و كهن و ئمجا وهگورهی ئهزموون و تهماشاکردنیان دی زانن ك ئی برنجه خاسه و چ جوور بهرنجیهگه. ئه و جوور جیاوازیهیل چهل تویه قهیریگیان تایبهتن وه ناوچه یگ، وهك برنج عهقره ك تهنیا له ناوچهی بادینان کریه یگ و برنج گول قرمز ك زوورمی له ناوچهی سورداش و بازیان کریه یگ، وهل جیاوازی ناو و ئه و ناوچه یلهك له تیان کالیه یگ ماوهی هاتنه بهریان جیاوازه، چهل تویه عهقره وه شهش مانگ رهسیگ و برنج بهرازیلییش پهنج مانگ توایگ ئهرا وه بهر هاتنی و برنج گهرمه ییش دیرییم ك وهس مانگ رهسیگ، وهل بایه سه له خاکیگ

بکالیه یگ ك وهرجه نه وهگهنم و باقله له تی وهشریاویگ. دی باقی تویه مهیل تر بایه سه له خاکیگ بکالیه یگ ك وهرجه نه وههویچ تویه میگ له تی نه خریاویگ. نرخ چهل تویه وهگورهی جووریهلی گویره یگ، وهل وهگشتی یهك کیلوو چهل تویه ها له ناونی (۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰) دینار، و برنجیش ها له ناونی ۲۵۰۰ تا ۴۰۰۰ دینار، نرخ برنج (گول چهرمگ) له گشت جووریهیل تر بهر زتره. ئمجا برنج وهگورهی ئاو مینیگ و نیه وگ ئاو له زیری بووریه یگ، برنج ئه گهر بایگ و تیرناو بووگ ئه وه یهك چله چهل تویه په نجا گول گریگ، وهل له ولات ئیمه وه سه بهب كه منئاویه وه تیرناو نیه و ههفتانه ئاو دریه یگ. چهل تویه تا بووگه برنج وه چنه ها قوناغا په ریگه وه جویر : کالین و ئاوداین و دره وکردن و جهمه وکردن و دو یاخیش هاوردنی ئهرا ئاسیاو، ئمجا له ئاسیاویش ك پووسه گهی له قهیه و لاوریه یگ دو یاخر وه ده زگایگ تر ك وهپی ئویشن (جارووش) تووکل یه کم لهی کریه یگه وه و دو یاخیش کریه یگه هلق ئاسیاو ك یهیش دو یا قوناغ پاککردنیه و بووگه نه و برنجهك ئیمه له بازار دوینیمنه ی و سینیمه ی.

قویلتین بیر نهفت له کوردسان ئه لکه نیهید

نا: شورش شاوز

کۆمپانیایگ بهریتانی یه خسه و دهیشت: (قویلتین بیر نهفتی عراق له ههریم کوردسان ئه لکه نیایه، ئه ی بریشه یه کیگه له (۲۰۰) بیر نهفته ك سهرتای (۲۰۰۹) وه و له جیهان دوینیاسه و. کۆپانیای (هیرتیه یج ئویل) یه بلاوه کرد: دو یای ئه وهگ بیر نهفتی له ناوچهی (میران)، له خوهر ئاوی ههریم کوردسان وه قویلی (۲۶۲۷) مه تر که نینه. ئینگه سه رگهرم ئه لکه نین بیر تره کن هه له و ناوچه ك ناوی بریا، وه قویلی (۴۶۰) مه تر، که له پهنج مانگ ئاینده پرووسه ی که نینی ته مام بووت. دۆجه یونسون، شییه وکهر له گرووپ ئه ربؤنؤست له ی باوهته و هت: بازار ئهرا فره ودره و بهر هاوردن نهفت گونجیا به. له سه ر بیر یه کمیش، باوهری وه یه بوی وه شیوه یگ نیسی که مه و بویه. له ماوهی سال گوزه یشته زیایتر له (۲۰۰) بیر نهفت له ولاتهیل ئۆسترا لیا و ئیران و بهرازیل و نهرویز و گانا و رووسیا و عراق دوینیاسه و، ك گه وراترینیان ها له ههریم کوردسان و له لایهن کۆمپانیایگ بویچگ وه ناو له دهیشت میران دوینیاسه و. له لای تره و، مالپهر ئیگزانیه ر ئه مریکی له باوه تیگ وه ناو نیشان عراق دهوله مندترین خا ک جیهانه، ئامازه وه پهیا کردن مهیدان نهفتی فره ی نهفت و گاز کهید، ك (Heri tage oil) له ههریم کوردسان کهفتیه سه دهسی. ئه ی مالپهره ك تایبهت له سه ر ئابووری و سیاسه ته، یهیشه خسه و روی ك ههریم کوردسان ها له بان هیل خا ک ژیلۆژیگ دهوله مهن نهفت، وه ئه ی هیلیشه هه له میرنشین سه وودییه و دس وه پیکهید و تیهید تا رهسیگه ههریم کوردسان. ئه ی مالپهره ریژه ی نهفت یه دهك له کوردسان له ناوهین (۴۵-۱۰۰) ملیار بهرمیل نهفت خام مه زنه ی کردیه، ك بهش فره ی ئی له دوسال گوزه یشت دوینیاسه و. رووزنامه ی نیویۆرک تایمزیش یه خسه روی، ك پهیا بوین ئه ی بهریله له کوردسان کیشه ی ناوهین هه ولیر و بهغدا ئالۆزتره و کهید.

برنج کوردی

تام و بوو تایبهت دیریگ

گول سوو

تهران نهی نهرا کیانوش

موجهه همد جهسه نی نیا

من و تن و خوهری سوو
تو ایمن وه شه ریکی
نازادی داووت بکهیم
بکه فیم نه تیه ریکی
من و تن و هساره
نه شاری شاد و نازاد
خوسه نه هویره و بویم
نه کیانوش بکهیم یاد
من و تن و گونباخی
نه وهاری نازادی
عه کسی کیانوش وه دس
شرکت بکهیم نه شادی
من و تن و تاجه گول
ته مویره ژن سیا پوش
بچیم هزار هزار تا
سه ری خاکی کیانوش
من و تن و توان
دهس به یمه یه ک دواره
نه داوی خه دراریم
مانگ و خوه رو هساره
من و تن و شعر و ماج
نه جه لقه به زم وشادی
پهیا پهی مهی بنوشیم
وه سلامه تی نازادی
من و تن و سالی نوو
به رگی تازه بیوشیم
وهیادی هرچی یاره
کوبینه شهراو بنوشیم
نه تو پرسیم نهو بانه
هساره نای هساره؟
دیوی تیه ریکی که چیوو؟
نه شارمان نهی خواره؟

چوی هیلمه د وهیره بچی

رهزا جهمشیدی

ته مام نه زه ته بکهیم
خه و خووش خه وه بکهیم
دردد وه ناو چه وه بکهیم
هه ساره گه ی شه وه بکهیم
چوی هیلمه د وهیره بچی
تو هه نور ناسمان کهوی
تو نه قش قالی و نهوی
تاج سه ری نویر چهوی
نهو وسه گه ی مانگه شوی
چوی هیلمه د وهیره بچی
واران ناز ناو وهه ر
ته ک داره گه ی ناو سهو زه زار
بالا بلین وینه ی چنار
قرمزی میوه ی هه نار
چوی هیلمه د وهیره بچی
شکووفه گه ی قه ی داره گان
نازاره گه ی ناو مالمان
کهورا تره ک وه ناسمان
چه مه سه گه ی شیرین زووان
چوی هیلمه د وهیره بچی
پهروانه گه ی هه قتا و دو رنگ
قه شه نگ تر نهو هه ر چی
قه شه نگ
شیرین و ناز و شوخ و شه نگ
دنیا وه سه ر تو هاله جه نگ
چوی هیلمه د وهیره بچی
تو نویر نویر مالیی
تو رووژ و مانگ و سالی
هه نار و پرتقالی
هه وانگر هه والی

بالم به بوراق

احمد الحمد المنلاوی

خه نی نه راسمان، زهوی و ناسمان
نهو رووژ نه لاته سه زهوی کوردستان
غه ریسی کو شته م، دنم بیماره
به نی وه نهو رووژ، بووگن یه چاره
بیلا گشت بایم و، شیرمان پاکه
خزمه ت گوزار بویم نهرا نی خاکه

نه نس بالم به، زوی زوی نهی بوراق
بوهره م نهرا سالی، داره یل عیراق
قهوم و خیش گشتی، وهورا جه م بوینه
نمروو نهو رووژ، و دونیا ره نگینه
یه ساز و، زورنا، ودهول کوتانه
دویه ته یلیش خونه ک تان که تانه
وه سالی باخه یل، چ خورما و، چنار
زه مین سه ونزیسه، پر گولنه و گولزار
دنم نه شکنید، نهی بوراق خووش
برسه دادم، نه یلیدم بسی بهش
نوقول و، نهوات و، یه ییش ناجویله
نه ییدانه دانهم، پر جیوم پویله
نه ر ژارم، لاتم، وژدانسم تیره
چ خه شه ژیان، وهی گهرمه سپره

خال خاس

موقه دهم خوسرهوی

دل من
عاده ت نه یاشت ورگ بگری
په ی رووژ خال خاسیگ هات
دنم کرده جامه ک و نهوهری
چه وهیلی رهزی.
ماوه یگه دهفر دنم پر خوینه و
هه ر په نیپ گری.
من خوازم
خال خاسه گه جاری تره ک بایدهو
نه وه رجامه گ دنم
زولفه په ریشانه گه ی دایرید و
چه و بره زی.

گرازه ی رهنج

به هه من قرده اغی

هه ور میسک نه دل دوواری نهی خوا فه سل خه مه
به شی م هه ی نه هه ر یه که ی خووشی و شایی که مه
سه د ده لاقه ی خوسه دیری نهی دل به و به خت م
عهین دیواری ک موز زرده نهوهی مه حره مه
وه گرازه ی رهنج خوم خوازم ک یارم که م بکه م
تا ک ناسوو بوو دنم نهی مه یینه ت و نهی ماته مه
هیچکس سهوری سه فر تا غوربه ت م تهی نه کرد
نه ی خوا نهیره دنم دایم نه سیر مه حره مه
چه و وه ری مینم ک به شکم نه دویای نهی زولمه ته
تانه ی سهو زی مه گهر بوو جی نشین نهی ته مه

کورته مه ته ل

وهك ههر رووژ، وه بهرگ سیه و بهتیه سیه شر و كرج و كاله و بویه گه یه وه، جفته نه عله پینه کریایه گانی کرده پا، و وهل سفتای سوو، پشتکول قاپیه ته خته جووینه دارزیایه گهی ماله چاله نیمچه رمیایه گهی وه زوور کرده وه، پایگ نا دهر دهرانه گه وه دس دا گهز و وه زوور خوهی کرده دهیشت و گووچانه گهی گرده دس و وه زوور خوهی هیژدا و، یه واش یه واش دهسه لووچ لووچه گهی وهره بان چه وهیل كز و كه محومگی بهرزه و كرد و چهو بریه ناو کویچه تهنگه گه و وه ركهرك و لاره لار، یه واش یه واش كهفته ری و، جارچاریش وه دهنگ كز و نویزه ی نزمیگه وه جوواو سوواو خه ری نه و هاوسایه یله دیاده وه ك وهره كار و فه رمانه یل خوهیان له مال دهر چیان و، جارچاریگیش پای گیر کردیاده نه و زر زیاله و کیسه و عه لاه گه یله ك مهردم نانه سهی دهر قاپیه یل خوهیان تاگهر بهشكه م عه ربهانه گهی كار كه ره یل شاره وانی باید و هه لیان بگری، و وهل خوهیا كهفته یاده خوته و بووله ی نهرمیک ك نهرا یه دو سی رووژه نه هاتنه زروزباله گه هه لگرن و كه می ناو کویچه پاك و ته میسه و بکه ن؟ نهرا نیه زانن بووی تیکلای بوو گهریساو جووگهی پیساوه گهی ناو کویچه گه بیه و بویه سه مه گه زه كزی و شوون جهمه و بوین گرز و مویش و پشی وچه نای چهن جوور مهل و موور؟! ...

وهل نی هه مکه دهر ده سه ری نه وه له هویری وه نه ورد ك ری رووژانه ی خوهی وهره ناو نه لوهن بوورد و هیمان نه رسیه بان جاده گه و دس کرده دوعا و نزی رووژانه ی خوهی: "دهك مالد برمیهد نه لوهن، بهرق خودا به یه ده لید نه لوهن، خودا جگرد بسزنی نه لوهن،

هاكوو كوره گه م نه لوهن، خوو خوده زانید من ههر نی تافه كوره نه رام مه نویده وه و له دارای دنیا هویچ كهس نه یاشتم، ته نیا نی كوره نهود ك له شوون براگانی بویه و جاخم و له وه رخا تر من تهرك دنیا كرده یید و رووژگاری وه دهر دو مهینه تی و ره زاله ت گه و رایگ بر دیاده سهر تاگهر نیواران به هاتیاده و لوقمه یگ نان حهلال و بی منته نه رام باوردیاده... چه و سه ری هاوردید نه لوهن؟ من یه مانگیگه چه وری كه م و وهی ریه تیه م و چم" ... نجا كه می نهرمه و بوود وه دم ری كرده و دس كه ده لالکیان و نویشد: "نه لوهن بوومه قوربانند ... بوومه نه زرد نه وهل له خودا و دویم له خوده توامه ی .. ناخر نویشن ناخر جار له لای تو بویه و تو قویته و دیاده و كرده سهی میوان خوده ...

نه لوهن تو گیان رووله گاند نی رووله ی منه بیهره و دی سه برم نه من و نارام له لیم بریا... مهردمیش له داد و بیدام زنه ار بیته و توان وازیارم له لید ... ناخر نه لوهن چوین واز پارم .. بنوو، تو چهن رووله دیرید ... نه وه ریژاود، نه وه سه ری پیلد، نه وه قه سرد، و یه یسه خانه قیند؛ تویه نید واز له یه کی له لیان بارید ... ناخر یانه به سد نین؟ نهی تافه كوره گهی من نهرا چه ده؟ بوومه قوربانند، دهسم وه داماند نمر وو هاتمه وه نا همی كلمه و نه كه یید!!" وه دم نی قسه یله و یه واش یه واش رسیه بان نه لوهن و وه یه كجار واتی و ر مهن و چه وریلی تا تویه نست واز كرد و گووچانه گهی ده سی فره دا و وه ههردوگ دس دابان سهر خوهی و هاوار دویره دریزیگ له لی هه لسیا و هاوار كرد: كی نه لوهنم دزی؟! ...

ناخ
نه لوهن

ماجد محمد صالحان

هونهرمه‌ند ئيران خانم له قويلایي ده‌یشت وهره و رووشنایي شارسانی

گول سوو

هاوسهرمه‌گه‌ی ئيران خانم هاوکارى فره‌یگ وه‌لیا کرد ئه‌را دهرخستن ئه‌و به‌هره ك داشته‌ی و بویه سه‌رچه‌وه‌ی هانداینى ئه‌را ئه‌وه‌ك بچووگه ناو جههان هونه‌ر و گورانى، تا ئه‌وه بوى دویاخ‌ر بویه هونه‌رمه‌ندیگ پایه‌به‌رز، وه‌لی ئه‌وه به‌س نه‌وى ئه‌را ئه‌وه‌ك وهرده‌وامى بیه‌نه ژيان هاوسه‌رییان و ئيران خانم داواى ته‌لاق کرد له شویه‌گه‌ی دویای ئه‌وه‌ك زانست ژنیگ تر خوازیه له‌بانى، ئمجا ناوايه‌گه هیلېگه‌جی و تیه‌یگه‌وه ئه‌را باوانی و تاماوه‌یگ وه‌لیانا ژیه‌یگ و دویاخ‌ر (داداش ناسرى) ناسیگ و بووگه هاوسه‌رى .

ئيران خانم له‌وه‌ر ئه‌وه ناوبانگ فره‌یگ دهرکرد چوینکه هونه‌رمه‌ندیگ وه توانا بوى و خاوه‌ن دهنگیگ خوه‌ش و كه‌سایه‌تى به‌رزىگ بوى و یه‌كه‌مین گورانیش له كوردستان ئيران تۆمار کرد وه شیوه‌زوان کرمانجی، چوینکه له‌و وه‌خته رادیوی ورمی (ئه‌روومیه) رووژىگ دو سه‌عات ونیم تاییه‌ت کردویگ ئه‌را په‌خشکردن وه شیوه‌زوان کرمانجی، هه‌ر له‌وه‌ر ئه‌وه‌یش ئيران خانم دهنگ خوه‌ی تۆمار کرد و هانداین فره‌یگ داشت ئه‌را گورانىچرین له‌ ئیزگه، له‌ سال ۱۹۷۱ چیه ئیزگه وه شیوه‌یگ ره‌سمى له‌ بان داواکارى گه‌ورا مؤسیقا ژهنه‌یل و هونه‌رمه‌نده‌یل كورد وه‌ك همید یوسفی و مسته‌فا عه‌لی زاده. یه‌یش بیجگه ئه‌وه‌ك حكومه‌ت ئيران دژ هونه‌ر و هونه‌رمه‌نده‌یل بوى، وه تاییه‌ت ئه‌وانه ك وه كوردی گورانى وتیان، ئمجا ئيران خانم فه‌یریگ له گورانیه‌یلی خسته تۆمارگایه‌یل تورکیا تا په‌خشه‌و بکریه‌ن.

ئيران خانم زیاتر له ۲۰ سال له هونه‌ر گورانىچرین ئاشقه‌یل فره‌یگ ئه‌را دهنگه‌خوه‌شه‌گه‌ی گرده‌و کرد وه تاییه‌ت ئه‌و گورانیه‌یل فۆلكلۆریه ك وه جوانی وتیاگه‌ی. وه‌لی له ۱۰ ئاب ۲۰۰۱ له بان راپۆرت یا ته‌قریریگ ره‌سمى نه‌خوه‌شخانه‌ی ئه‌روومیه ئسپات ئه‌وه کرد ك ئی هونه‌رمه‌نده وه حاله‌تیگ دلته‌زن له دونیا دهرچیه ك خوه‌ی گوشته‌گه، وه‌لی كه‌سوكارى ئه‌و هه‌واله خسته‌ته دروو و ئسپات ئه‌وه کردن ك كۆر شویه‌یه‌كه مینه‌ی سه‌به‌ب كوشتنى بویه.

به‌لی ئيران خانم هه‌رچه‌نى وه مه‌رگ دلته‌زن و ناخوه‌شیگ مالتاوايی له دونیای هونه‌ر و گورانى کرد، وه‌لی ئی هونه‌رمه‌نده دهنگخوه‌شه تهنیا وه‌لاشه چیه و، ناوی هه‌ر زینگه له‌لای مه‌ردم كورد و دهنگی هه‌ر ها له گووشمان تا دونیا دونیاس.

هونه‌رمه‌ند ئيران خانم له سال ۱۹۵۱ له‌ئاوايی (ئینکسو) سه‌ر وه ناوچه‌ی برادۆست له كوردستان ئيران له خیزانیگ جفتیار هاتگه‌سه‌دونیا. قوناغ منالی و می‌ردمنالی له‌ئاوايه‌گه‌ی خوه‌ی بردیه‌سه‌ر و دویای شوپکردنی خوه‌ی و شویه‌گه‌ی له‌ئاوايی (سوماناوا) جیگیر بوین و سی منال ئه‌رایان بوی.

نه‌وگرایی و کاریگه‌ری له بان شناسنامه‌ی رووشنه‌ویری

عماد علی

تام سه‌رد

سندس میرزا

له وه‌ختیگ گشت دنیا وه‌بوونه‌ی رووژ جیهانی ژن ناهه‌نگ و مه‌راسم به‌ریا ئه‌که‌ن و ئیژن ئی رووژه، رووژ ته‌حقیق وه‌ده‌سه‌وگرتن گشت حه‌ق و حقوق ژنه‌یل و دالگه‌یله، دی كه‌ی ئه‌سه‌ر دالگه‌یل دلشکیاگ و ژیمدار له‌وارین ئه‌وسید و له‌وه‌ختیگ وه‌پای په‌تی ده‌وه‌ده‌و ئه‌که‌ن تا بتویه‌نن حه‌ق و حقوق جاهل جوان ناکامیان بگرته‌ ده‌س. دالگیگ ك هه‌ر ته‌نیا خودای بان سه‌ر و یه‌ك کارگه‌ریگ موعین هانادر و ده‌سمیه‌تدهریه‌چوین بی هه‌ویه و ناسنامه‌تویه‌نیگ ماف و حه‌ق خوه‌ی بسینی.

ئی دالگ بیگه‌س و کاره‌وه‌ته‌ی خوه‌ی ك نه‌باوگ و نه‌برا و نه‌فه‌وم و خوه‌یشیگ دیری ك تووژیگ له‌سه‌نگینی و قورسی خه‌م و خوسه‌ئه‌نگری، سالیگه‌وه‌پای په‌تی منه‌ی مافه‌یل خوریاگ خوه‌ی ئه‌کاد، هیمانی قسه‌ی دلخوه‌شیگ نه‌شهنه‌فتگه.

دی كه‌ی جواو ئاواز دل دهردمه‌ندیه‌یل ئه‌دریه‌ید دی كه‌ی قرچه‌ی دل دالگه‌یل له‌سوژیان دائه‌مرکیه‌د و سه‌رده‌و بوود، ئه‌و تاوه‌ك گیانیان سه‌رد و بووی وه‌ل خاك یه‌كه‌وگرت، ئمجاس ك دی نه‌ناسنامه‌و هه‌ویه و حه‌ق و حقوقی ئه‌رای تام و له‌زه‌تیگ دیریگ .

سرووشته‌یه ك هه‌ر کوومه‌لگایگ شناسنامه‌ی رووشنه‌ویری تاییه‌ت وه خوه‌ی داشتوود ك نیشانه‌ی تاریخ و رویداگه‌یل و جیاوازیه‌یل تاییه‌ت وه‌خوه‌یه، و تاییه‌تمه‌ندی هه‌ر کوومه‌لگایگ وه گوورده‌ی بارووه‌زع کوومه‌لایه‌تی و ئابووری و رووشنه‌ویری ئه‌و ولاته‌و رویداگه‌یل له‌ دریه‌ی تاریخه. ئیمه تویه‌نیم ئه‌ی دیدگا له بان كه‌سایه‌تیه‌یلش جیوه‌جی بکه‌یم، و هه‌ر كه‌سیگ وه گوورده‌ی کوومه‌لگا و بارووه‌زیگ له‌تی ژیاگه و تاریخی ناسریه‌یگ. له ناوچه‌یگ له‌تی نیشته‌جا بویمه تویه‌نیم کوومه‌لیگ له‌بنه‌وایل سه‌ره‌کی ئه‌را دیاری کردن شناسنامه ئاشکرا بکه‌یم له‌وانه‌یش زووان و دین و هویر و باوه‌ر و له‌ی دویاخ‌ره‌یش ئایدیۆلۆجیش وه‌پی زیایه‌و کریاگه. ئه‌وه‌یش له وه‌ختیگ هه‌ر كه‌سایه‌تی یا ناوچه‌یگ شناسنامه‌ی ئابووری و زانستی و کوومه‌لایه‌تی تاییه‌ت وه خوه‌ی دیریگ وه‌دوینمین ك هه‌رچه‌نیگ بارووه‌زع ئابووری كه‌سیگ خاستر بوود گرنگی زیاتریگ دریه‌یگه‌پی. له کوومه‌لگایگ دویاکه‌فتگ ناکووکیه‌یلیگ تاییه‌ت وه شناسنامه له ناوونی پیکه‌ته‌یل ملله‌ت وه‌دی تیه‌ن ك هه‌ر كه‌سیگ بایه‌د وه‌پیان پابه‌ند بوود جوور نه‌داری و بی پویلی و بی کاری و دویاکه‌فتن ك جوور وه‌ریه‌سیگه له‌وه‌رده‌م یه‌كخستن شناسنامه‌ی رووشنه‌ویری جهه‌انی. ئاشکراس هه‌رکه‌سیگ له هه‌ر ئاست یا مستوای رووشنه‌ویری ك بوود ئاست یا مسته‌وای ژیان و پیشه‌ه‌فتنه‌یل ته‌کنۆلۆجی و زانستی وه شیوه‌ی گشتی له بان ریگه‌ی ژیانی کاریگه‌ری نه‌یگ وه هه‌رچه‌نیگ کوومه‌لگایگ پیشه‌ه‌یگ و نووه‌و بوود له‌بان شناسنامه‌ی هه‌رکه‌سیگ له‌و کوومه‌لگا ژیه‌یگ کاریگه‌ری نه‌یگ. چشتیگ مایه‌ی خوه‌شحالیه ك نه‌وگه‌رایی و زانست و پیشه‌ه‌فتن شناسنامه‌ی كه‌سیگ خراوه‌و نیه‌که‌یگ به‌لکه‌م بووده‌ بایس په‌خشه‌و بوین هه‌ر چشت تازه‌یگ و راسه‌وکردن گشتلایی جههان و گوپرانکاریه‌یل فره‌ خاسیگ له جههان وه‌دی هاوردگه و تا ئیسه ئه‌و نه‌وگراییه وه‌رده‌وامه‌و پابه‌ندی وه شناسنامه‌یل گوزه‌پیشه كه‌مه‌و كه‌یگ.

ژن شپرز مالی جویر قهورسانه

کامل جه میل بهگ

بیگومان خاسترین چشت ئهرا نادمیزاد پاکیه، پاکیش له نیمانه و، نیمانیس گهورترین شانازییه. گشت کهسیگ لهی دنیا کهم تا فره وهرپرسیاریتی یا مهسئوولیهت ها لهبانی و گهورترین وهرپرسیاریتی ئهرا نیمه نادمیزادیش پهیرهوکردن پاکیه له ژبانمان.

پاکی و ته میزی له ژبان کوومه لایهتی جوانی وهرچهویگ بهخشیگه گشت کهسیگ و پیسی و نههمیهت نه داین ودمال و حال دیاردهی ناشرین و نابوویدیکه و چووگه خانهی شپرز و ته مه لیه وه. نیسهیش لهی سهردهم گوپرانکاری و ناسانکاری به عزه خیزانیک هس بیجگه خوهیان کهس تر نیه تویه نیک سه عاتیگ وه لیا نا بنیشیگ ئه وه نه پیس و شپرز، وختی چیده مال و ته ماشای ماله گه یان کهید دویکهل دهساله دیواریل ماله گه یان سیه وه کردگه و بن قه واسه و بنمیچ خانگه یلیان بویه سه خهریته و لانهی شهیتان و هر که لپه لیگ وه لیا گه فره دریاگه و چرک دنیا ها قه یانه وه و توانای ئه وه نهیرن جموجویلیگ بیه نه خوهیان و دل له و پیسیه بنهن و ماله گه یان جوان و پوخته وه بکن.

جوانی مال ها وه پاکیه وه، خودایش خوشی له پاکی تیه یگ، ئمجا ژن له وهر ئه وه فرتر ها له مال و کار سهرکی ئه و ژنه خزمهت

بیگومان هر له کویه نه وه په یوهندی ناونی خه سویره و ووهیل و بهد ناوبریاگه و زیتر رهخه له خه سویره گریه یگ، یهیش مه عنای ئه وه سه وهوی یا بووک هویچ تاوانیک نهیریگ، وهل شایهت ئی ئه رای چوینه راس ئه وگ و مهرج نیه ته نیا خه سویره خه تابار بووک، چوینکه ئه گهر بایگ و له قهیری خیزان نزیکه و بویم دوینیم ک خه سویره فره هاوکاره وهل ووه گه یا و دهمیهتی فره یگی ده یگ، وهل وده وواشه وده ته ماشا کهید ووه یگه جویر خواستیگ دهمیهت خه سویره نیه یگ، ئمجا بایسه نیمه بزانییم ک په یوهندی ناونی فره یگ له وهوی و خه سویره فره خاسه و هویچ کیشه یگ نهیرن و تویه نیم بویسیم ئایا ئه یسه بهی چهس؟

نیمه وهرجه گشت چشتیگ بایسه بزانییم ئاست رووشنهویری تاك تا راده یگ کاریگه ری فره یگ له بان هه لسوکهفت و رهفتار هر به کیگ له ئه ندامه یل خیزان، چوینکه ئه گهر بایگ و ئاست رووشنهویری خاس بووک ئه وه بیگومان هس وه گشت چشتیگ گریه یگ و له هه مان وخت وه گووردی خواست و دویر له کیشه و گرفت هه لسوکهفت خوهی نیشاندیگ و زانیگ کهی رهخه بگریگ یا چ وختیگ داواکار هه ق بووک وه جووریگ ک وهرانوره گه ی له ی بفا میگ، وهل ئه وه یسا بارووه زع ئابووری له ناو خیزان فره گرینگ یا موهمه له باوهت په یوهندی ناونی

وهوی و خه سویره، چوینکه کیشه یل فره یگ هه ن ته نیا وه ئابووری چاره سهر کریه ن وهک مال یا سه یارده یا چاره سهر کردن نهخوهش یا سه ندن هه وهجه ی ناومال و فره یگ له هه وهجه یل ژبان. بیگومان لهی لایه نه وه ئه گهر هات و ئابووری ئه و خیزانه خاس نه وگ بووگه سه بهب کم وکوری و دروسوبین کیشه وه تایهت ئه گهر ووه یگه دویت مال بویه و کم وکوری له لایه ن ئابووریه وه نه یاشتگه وهرجه شوپکردن، یا ته ماشا کهید فرجار بیکاری شو یه گه ی یا کوره گه ی بووگه مایه ی دروسوبین کیشه وگرفت سهخت له باوهت په یوهندی ناونی وهوی و خه سویره، له وهر ئویشیم مهیدان ئابووری دور دیریگ ئه را خیزان و بیجگه ئه وه یس بایسه وه پله یه ک په ره بدیره یگه مهیدان رووشنهویری ژنه یل هر له خود خیزان چ باوگ یا کور یا وهوی و دایگ ک بایسه بارووه زع رووشنهویریان خاس بووک و کاریگه ر بووگ له بان ئه ندامه یل تر خیزان و مهرجیش نیه ته نیا بیاو رووشنهویر بووگ، به لکوو خیزانه یل فره یگ دوینید دایگ و باوگ و دویت و کور و وهوی رووشنهویریان فره خاسه و بیجگه ئه وه یس ئه ندام خاسیگن له ناو خیزان و شوون په نجه یان دیاره. ئمجا خاستر ئه وه سه گشتمان وه یه که وه هاوکاری په کتری بکهیم له وهر خاتر ژبانیک ئاسوده و سهر فراز و دروسکردن خیزانیک خاس و بهخته وه ر.

خه سویره و وهوی و کوومه نگا

سه لاج شوکری

یہ کیگ تر لو شارہیلہک توایم باس لہدروسبوین و ناوانین و دامہزانی بکھیم ، ئەویش شار (لۆس ئەنجلوس)ہ، بیگومان ہەر شارینگ و تاریخیگ دیریگ و بیجگہئەوہیش ھوکار دیریگ لہ روی دروسکردنیہوہ، لہباوت دروسبوین و ناوانین (لۆس ئەنجلوس)یش جویر ئەوہک ناشکراس ئی شارہ(سییہم)ین شار ئەمریکاسہو لہروی شمارہی مہردمیشہوہگہووراترین شار ئەمریکایشہو روی وەر یا مہساحہی شوونہگہیشی (۹۴۵۹) میل دوچاس. وەل ئەگەر بایمنہبان چوینیہتی ھویرہو کردن لہلی یا دروسکردنی ئەلبہتہدیارہلہوہر خاتر شوون جوگرافی خاس و یا لہوہر پیت و بہرکەت خاکہگہی ناوہدانہ و کریاگہیا ئەوہسەلہوہر خاتر ئەوہک شوونہگہی ستراتیجی بویہ، وەل با بزانیم سەرہتای دروسبوینی چوین بویہ؟

لہسەرہتاوہکەس باوہر نەکردو ناتەخەیاڵ ھویچ کەسیگ ک (لۆس ئەنجلوس) بووگہئی شار گہورای ئمرووہک ئیسەوہی جوانی و گہوراییہدوینریہیگ. وەل ئەوہیشا یەگہمین کەسیگ چەرمنگپووس ک چوینگہشوون ئی شارہک ئیسەوہلۆس ئەنجلوس ناسریاگہ، ئەویش کاپتن (کاسپارہی پورتولا) بوی وەل گروویپگ لہشارہزایہیل و دەسەیل تەبشیری ئسپانی. ئی گروویپہلەرووژ ۲ ئاپ ۱۷۶۹ خەبوہتەیل خوہیان لہنزیک ھەردوگ دیم ناوہگہہەلدان. کاپتن (پورتولا)یش ناو شوونہگہنا (ئیل ریدیوی ئوسترا سینورا لارینادی لۆس ئەنجلوس دی بورکنیکولای) ک یەیش مەعنای (ئاو گہورامان پاشای فریشتەیل بورکنیکولای) دەیگ.

دی فرەوہیی نەچی، لہ شوون دو سال فرانسیسکووہیل دەسە (سان گابریل) لہتی دروس کردن، ک ئەویش لہ دویری (۱۴) کیلۆ مەتر وەرہو باکوور رووژہہلات. ئمجا دوياخر ئەوہبوی لہمانگ ئەیلوول سال (۱۷۸۱) فەرمانرہوای (کالیفورنیا)ی ئسپانی (فلیپ دی نیفی) وەرہسەمئەنجلۆس دروس کرد وەھاوکاری کاهنەیل و لہدەسە سان گابریل (دی نیفی) فەرمانرہوا (۱۱) پیاگ و (۱۱) ژن و (۲۲) منال لہتی نیشتەجی کرد و ناو (ئیل بویبولودی ئوسترا سینورا لارینادی لۆس ئەنجلوس) لہلی نا، ک مەعنای (شار گہورای پاشای فریشتەیل) دەیگ.

شار لۆس ئەنجلوس لہسەرہتاوہگرینگ یا ئەہمییەت خاسیگ نەباشت تا کالیفورنیا ئەویہبەشیگ لہولتەیل یەگرتگ ئەمریکا لہسال (۱۸۴۸). لہشوون جہنگ (مەکسیک)یش شمارہی مەردمەگہی (۱۵۰۰) کەس بوی، دی لہ شوون ئەوہدەسکریا کار کشتوکالی یا زراعەت و کالین دارەیل پرتەقال و تووت و فرہنگی و لیمو و گردەکان و ئەنگویر و چشتەیل تر . ئمجا ئەوہبوی لہسال (۱۸۷۶) خەت ئاسنین چەمەندەفەر (سکە الحدید) رەسیہلۆس ئەنجلوس و لہ سال (۱۸۹۰) نەفت لہتی دوینریاوہ و ھەر وەسەبەب ئەو نەفتیشہوہشارہگەدەس کردەگہشەکردن.

ناوانین (لۆس ئەنجلوس)

کول سوو

ئەفریقیا یەکمین لانہی ئادەمیزاد

کول سوو

ئادەمیزاد ک زانیانہگواپا لہتەنیا قارہیگ تاپبەتەوہاتنہ، وەل وەجەواشەوہ، چوینکەگشتیان بنەچەکیان جووگہوہنہرا چەن قارہیگ نەک تەنیا قارہیگ.

ئەرا نموونہ: جویر ئەوہک زانیم و ناشکراس، کووچکەرہیل خوہرہہلات ناوړاس بنەرتیان جووگہوہنہرا ھەر یەک لہئۆروپا و پاکستان، وەل ئەوہیشا مەردم (یاکوٹ خوہرہہلات سیریا)یش لہتایبەتەندیہیل (جینی) یا ترش (دی ئین ئەی) دەرکەفتگہک خال ھاوہشیان وەل مەردم خوہرہہلات ئاسیا و ئۆرپہیلا زیاترہوہبەرورد یامقارنہوہل مەردم ئاسیای ناوړاسا ک لہ روی جوگرافیہوہلہلیان نزیکترن. لہ روی تاپبەتەندی جینییشہوہاوشیوہی ہندیہیل قمرز ئەمریکان، ک لہیوا دیارہلەسەردەمەیل کویہنہوہلہ سایبرییاوہروی کردوینہقارہی ئەمریکا.

ریچارد مایہرز لہیہکەوہدەر لہمەیدان ئنسانیہوہ، ئشارەت وئەوہیش کردگہک لہشیہوکردنہگہیان ئەوہنہرایان دەرکەفتگہئادەمیزادەیل گشتیان قەوم یەگترن، بگر بەعزہجاریگیش ئیمەلەمەردم قارہیل تر نزیکتریم تا مەردم قارہیگە خوەمان. بیجگہئەوہیش (مایہرز) ھەر لہی باوہتەوہناشکرای ئەوہیش کردگہک ئەنجامەیل ئەو شیہوکردن و لہیہکەوہدەئەیلەدز ھویر رەگەزپەرسیہ، چوینکەئیمە گشتمان یەک بنەچەک دیریہ.

وہگوورہی تازەترین لہیہکەوہداین ک شارہزایہیل و زانایہیل ئەنجامی دانہ، جەخت لہبان ئەوہکریاگہک گشت کوومەلگای ئنسانی لہقارہی (ئەفریقیا)وہپہیا بوینہو لہہمان وەخت وەگوورہی قسەی ئەنجامدەرہیل ئەو لہیہکەوہداینہ(۹۲۸) نموونہی (دی ئین ئەی) ک لہ (۵۱) ناوچەي جہانہوہوہرگپریاگہ، ئەوہنہرایان دەرکەفتگہک ئادەمیزادەیل جیاوازن و لہ ھەمان وەختیش ھاوشیوہن و ئەو شیہوکردنہچەنہا لہیہکەوہدەر زانکو یا جامعہی (ستانفۆرد) وە ھاوکاری پەیمانگا یا مەعہد نیشتمانی ئەمریکی ئەرا تەندروسی لہتی بەحس و شیہوکردن لہبان (۶۵۰) ھەزار لایەن (دی ئین ئەی) ئەنجامدانہ و لہشوون ئەوہیش ئەنجام بەحسەگہیانیش لہگۆفار یا مچەلہی (زانستەیل) لہوہر خاتر زانیاری یا مەعلوومات ئەرا مەردم پەخشەو کردنہ.

لہی باوہتەگرینگ یاموہم ئەوہسەئشارەت وئەوہبکەیم ک زویتر چەن نەزەرہیگ لہباوت ئەوہک بنەچەک ئادەمیزاد لہ قارہی ئاسیا و (ئەدیس ئەبابا)ی پایتەخت (ئەسیوپیا)وہاتگہوہ تاپبەت، ئەویش ئەوہسەک ئەو لہیہکەوہداین زانستہئسپات ئەو نەزەرہیہلەکردنہ و (ریچارد مایہرز) ک یەکیگہلەناوہدارترین و دیارترین ئەو زانایہیلەک لہی مەیدانہوہدەسکردگہسەلہیہکەوہداین دویر و دریزیک و ئەوہک ناشکرای کردگہئەوہسەک فرہیگ لہنەتەوہو رەگەزہیل جیاواز

خوښه وار هیل خوښه وویس

ژيان کوومه لایه تی ئاده میزاد پیکهاتی له دو جه مسهر سهر کی ک وهی په کتری ژیان وه سهر نیه چوود و نهی دو جه مسهر یشه ژن و پیاوه... ههر چه نی نه پیاک هیان وهی نه واکه یان ژیان بیقیمه ته و بوود و هوپج معنایگی نیه مینید، وهی له وهر نه و فشار گهورا ک سهختی زندگانی ئاده میزاد دهس نیشان کهید و کوومه له یگ گیر وگرفت و تنگ و چه له مه خهیده ریگه ی ژیان ناسووده یی؛ جار جاریگ جووریگ له زووران که فیده ناوینیان و تام تیه لی خهیده سهر زووان ههر دو لایان و جار له یوا هس کار له کار ترازیهید و مه سه له گه رسیده ناستیگ ناخوش ... وهی نهی چشته یله وختین و فره وهی نیه چوود ک ههر دولا تیه نه و نهرا نه قل و هووش خو هیان و نه وه که فیده هویریان ک وهی په کتری ژیانان وه سهر نیه چوود... وهی له نه وه یشا ئی زوورانه ک گشت جووره چه کیگ له تی وکار تیه ریهد، هه لوپست یا مه و فقهیل کومیدی له لی که فیده وه، پاله وان ئی هه لوپسته یله هه میسه ژنه ک وه مکر و فه نبازی ناو دهر کردیه وهی وه رای نیمه نه یه یشه له خوښه وویسی ژنه وه هاتیبه نه ک وه نه وزی. نهرا نموونه په کیگ له و چه که یله ک پیاو وکارهاوردیه له ی زوورانه، هه لواسین جووره مه ته له یلگه ک ناست مکر و فه نبازی ژن له تی ناشکرا کهید، ک نیمه له یرا ئی وه سهرات خه یالیه نه رادان تیه ریمن :

ئی دیالوگه که فته ناو نی ژنیگ و دیو ناو چراخه گه ی عه لانه دین ک رووژی له رووژ هیل له ناکاویگا که فته دس ئی ژنه... دیوه گه وت: خانم نه مر بکه چه تواید حازرم... ژنه گه نه یش دیوه گه قسه گه ی ته مام بکهید و وته یی : سهرم وهی قسه یل بی تامده ماره ژان ، و زوی زوی بویشه پیم چه ن چشت نه رام کهید؟ دیوه گه یش وت : سئ چشت نه راد جیوه جی که م وهی وه مهر جیگ ههر چی تو بتواید ده قاتی نهرا شوپه گهد جیوه جی که م؛ چه وختید، رازیید وهی کاره تا نه؟ ژنه گه یش وت : فه ی نیه که ی، په کم چشت توام بوومه جوانترین ژن دنیا... دیوه گه یش وت : فه بووله وهی پیاوه گه دیش بووده جوانترین پیاو دنیا و ژنه یل جوان دنیا رشیه نه ملیا!! ژنه گه یش وت: عه یب نه یری، مادام من جوانترین ژن دنیا م ، نه وه له لامه و چشت ناسانیکه... دیوه گه یش وت: نهی دویم چشت چه س ک تواید نه راد جیوه جی بکه م؟ ئی جاره ژنه گه وت: توام بوومه ده وله مه نترین ژن دنیا... دیوه گه یش وت: من فه بووله بکه مه ده ده وله منترین ژنه یل دنیا وهی له هوپردو نه چوود ک پیاوه گهد بووده ده وله مه نترین پیاو دنیا و مال و مولکیش ده قات له تو زیاتره؛ چه وختید؟! ژنیش هاته جووا و وت: فه ی نیه که ی!! له ی نانه دیوه گه وته ژن : نهی سییم چشتد چه س و من نه وه خمه فکر کد ک په دویا چشته ک نه راد جیوه جی بکه م و ده قاتی ش دیوه گه ده؟! ژنه گه وه گشت مکر و فه لبه زه نییگه و وت : دویا نارووم نه وه سه ک ههر له ی نانه بوهدیم نهرا خه سه خانه و له ورا تویش په ی جهلته ی سووکیگ دل بام!!!

مه کر ژن

ماجد سویره مه یری

وتم که خاو دیمه ، هاتیته سه و دوواره
وتی هیما نه چیمه ، له خاو هه نیس هساره!
وتم نه گهر بچیدن ، خاوم نه رای کی بویشم؟
وتی خاوت وه خهیر بوو ، دوا ی زه سان وه هاره
وتم دلم فرووتم ، خاوت وه من حه رامه
وتی بچوو بسه نه ی، خه له تیایته بی چاره
وتم داخم کولانی، وه هووز که س نه زانی
وتی دهنگت فلانی! دویری سزای یاره

وتم سهرم مه نه سهر، هه سه ت چما نیه سهره ت!
وتی دهنگت فره زان! چه بکه م چاره م ناچاره
وتم که ها یادت، بازی منالیمان؟
وتی چه وت بنویتن، دنیا هه شار هه شاره
وتم من و چه وه یلت، هامباز و هامالیمن
وتی چه وم نه مه یه ک، بچوو دلت بشاره
وتی یه ک و وتی دوو و وتی سی و... وتی ده
وتم ناو، وتم ناو، دلم گوم بی دوواره!

هه شار هه شاره

فهریاد شیری